4 3367

PAŃSTWOWE
MUZEUM ZOOLOGICZNE
BIBLJOTEKA
Inw. Nr. K. 812.

INSTYTUT ZOOLOGII
Polskiej Akademii Nauk
BIBLIOTEKA

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Estr. T. 1 str. 227.

[Cygański Mateusz]

J Ruszkowski

http://rcin.org.pl

MYSLISTWO PTASZE,

W ktorym się opisuie sposob dostawánia wszelákiego Ptaká.

K temu przydáne iest opisanie narodow ptászych, y iákiego ktory piorá.

http://rcin.org.pl

Biblioteka Muzeum i Inst. Zoologii PAN
K.812
1000000000023
http://rcin.org.pl

MYSLISTWO PTASZE,

W ktorym ſię opiſuie Spoſob doſtawánia wſzelákiego Ptaká.

Orzeł.

Orzeł Zys, czarnego á dropiáſtego piorá.
Orzeł Bielik, gliniáſtego á białego piorá.
Orlik ſzárego piorá.

Krolem podan ieſtem rzeſzey ptáſtwá wſzego/
Bo dzielnośćią nád mię niemáſz przednieyſzego:
Lot gorny/byſtre oko/moc/ y ſerce śmiáłe/
Te dáry y kleynoty mam w ſobie niemáłe.
Lecz wietſzy ma kleynot ten co mię dochodźi/
Rozumem / gdy chce/ w ſwe ręce wwodźi.

Orłá iákim ſpoſobem máß doſtáć.

MIey Geś ábo ptaká iákiego / ábo mięſo iákiekolwiek/położ mu gdźie go vyźrzyſz/iedno ták iáko by nię vnioſł: á gdy zárwie/ tedy go ruſz raz áodiedź/á on záś przybieży:ruſz go drugi raz/á dopiero śiatkę poſtaw/á mięſo iákiekolwiek będźie/przytkni ſzrobą ábo kołkiem : á ieśliże widźiſz że ptak głodny/ tedy możeſz zápierwſzym rázem poſtáwić/ bo Zys Orzeł połowniey ſzy niż Bielik ábo Orlik. Spytáſz mię / co mi po nim : Naprzod gdy go chceſz mieć pożytek / tedy go noś ták iáko inſzego ptaká / vwabiwſzy wpraw go do Záiacá/ tedy to będźieſz miał pożytek. Ale rzeczeſz: niewiem iáko go nośić/ bo ćięſzki: miey podczos záwſze pod ręką ták pieſzo iáko y ná koniu: á młodźik lepſzy iáko y inſzy ptak Zgodźi ſię też chowáć dla pierza / bo wypędźi dwoie ábo troie pierze do dobrze chowa. Zeydźie ſię do ſtrzał/ ábo vſárzobo do tarczey/ weźmieſz zań Tálar ábo dwá.

http://rcin.org.pl

Rarog.

Rarog Polak czarnego á iárzębátego piorá.
Rarog Krzeczot rudego piorá.

Z zwierzęty walczę / mam nád wßytki ptáki /
Dánk mi ten wßyscy mußą podáć táki.
Sztukę Záiącá byy nawietßego:
Skosztuy / á pewnie doświádczyß się tego:

Sokoł.

Sokoł Dziwok czárnego á rábego piorá.

Jeden rodzay y gniazdo / ieden życia mawá
Sposob / y też iednáki pożytek podawá:
Ráczkę ia / ten záiąca ná plácu zostáwi /
Zázyie krotochwile kto się z námi báwi.

Rárogow y Sokołow Dziwokow iákim sposobem dostáwáć maß.

NAprzod miey Gołębiá y śiatkę / tákim nárzędem iáko niżey vsłyßyß / náiákiekolwiek myślistwo iedźieß. Naprzod / gdy obaczyß ptaká náiákimkolwiek mieyscu / wyrzuć mu gołębiá á odiedź: á gdy vyźrzyß że Gołębiá zámorzy / nádiedź á ruß go stroną / nie w oko: á gdy widźiß ptaká bystr　/ ruß go raz ábo trzy / á zá tym śiatkę postaw / á pámiętay przytknąć Gołębiá: odchodź corychley ábo ná koniá wśiadź / rozieżdżay ßnur ták iáko rozumieß po ptaku / ieśliżeby bystry ptak / nádwież drugi ßnur: á gdyćby ptaká Rániá zbiłá / tedy iey muśiß pierwey dostáć.

Rań tákże dostánieß co chceß też ná Gołębiá.

O Rárodzech y o Sokolech / niżey vsłyßyß iákimi sposoby inákßymi ich dostawáć y z nimi sie spráwowáć.

Iástrząb.

Iástrząb ßárego á białego y lisowátego piorá.

Mężny ptak Jástrząb kiedy się vnośi /
Nie rad / kto go ma / o zwierzynę prośi

http://rcin.org.pl

Przyiąwszy k sobie Krogulaszká brátá/
Jedź w pole z Wiosny/ w Jesieni/ w śrzod látá.

Iástrzębow Dziwokow iákim sposobem dostáwáć masz.

DOstániesz tákim sposobem iáko Rárogow ábo Sokołow dostáią: á wszákże też dostániesz y táynikiem vwiązawszy Rokosz ábo Gołebiá: możesz też y záięczą sieć postáwić ná czterech drzewkách/ á tám w pośrzodku vwiąż mu cokolwiek/ á skąd przybieży tedy się pobiie. A wszákże go też dostániesz przez dách iákikolwiek / wytknąwszy kurczę ábo Gołębiá/ tám gdzie się przebiega. Dostániesz go też y więcierzem. Postaw więcierz ná iákim drzewie/ ábo ná czymkolwiek / obroć w zgorę vściem / á włoż ná dno śiáná ábo czegokolwiek coby ná piędzi ábo wyższey od dołu/ to dláte° żeby tám ptak nie dosiągł przez sieć cokolwiek tám wsádisz / Gołębiá ábo kurczę/ tedy on tám wlezie vściem.

Podgmieżnikow iáko masz dostáwáć y z nimi się spráwowáć/ niżey vsłyszysz.

Krogulec.

Krogulec szárego á lisowátego á białego piorá.

Mnieysze mnie pole/ mnieyszy ptak przystoi/
Przepiorecżká/ Słowik miech się mnie ten boi.
Piękna zabáwká zemną w polu bywa/
Gdy mię ćwiczony Myśliwiec vżywa.

Krogulcá iáko masz dostáwáć.

NAprzod / pátrzay kędy przebiega / rozetkni siatkę tákowym obyczáiem/ iáko niżey náukę masz. Spárek miey tákim narzędem iáko v sieci ptászych/ ptászká masz mieć ná spárku/ á gdy vyźrzysz á on bieży ábo kędy siedzi ábo buia / rusz spárem/ á on vyźrzawszy przybieży/ á gdy blisko będzie/ rusz spárem/ dla tego żeby vyźrzał ptaszká/ bo się ptaszek rád przyciská do ziemie á gdy przypada ná ptaszká / porywáy prędko/

http://rcin.org.pl

ták iákoćby ptáßkánie vrwał/ bo go trzebá w lot porwáć. Tymże zwyczáiem ykiedy z polámi śiedziß ná ẑieby/ tedy tákże gdy go vyźrzyß ruſzay ſparámi / y wielkimy máłym / á potarcz dźierż w ręku/ bo trzebá. ágdy przypádá/ w ten czás porywáy: tákże y inße ptáki drapieżne.

Podgmieżnikow/ niżey vſłyſzyß iáko maß doſtáwáć.

Głuſzec.

Głuſzec czarnego á ſiárego piorá.

Zakonnik leśny ia Głuſzec/ przy leśie
Mieſzkawam/ oto Myśliwiec mię nieśie.
Wyśiedźieć w puſtych bágnách ſię nie mogę:
Ktoż lepßgniż cztek może mieć oſtrogę:

Głuſzcá ná igrzyſkwiákim ſpoſobem maß vyść ábo vſkakáć.

NAprzod / kiedy igrzyſtá niewieß / iedź ábo idź wziąwßy wyżłá/ á tám gdźie naydźieß ptákow więcey/ támże pátrzay gdźieby choiná byłá cudna/ podnioſła/ gáłęźiſta/ á coby płaćey poproßyli: á ieśliże nie naydźieß/ tedy idź przede dniem á ſłuchay gdźieby płacy gráli/ ágdy vſłyßyß dwu ábo trzech ábo też y więcey tedy ſłuchay ktoryby ná ſtronie grał/ á tám do tego ſię obroć/ bo ſkacząc inßeby popłoßył/ á ſłuchay kiedy iuż odegrá/ tedy názad ſtrzypi noſem / ánáten czás ſkecz trzy rázy co możeß nadáley / bo tedy áni ſłyßy áni widźi/ tylko wzgorę nos podnieśie: ápotym ſię nie ruſzay áż zágrá/ gdy ledwuchná záſpiewa tedy on nacześciey gra. Doſtanieß go też tám pod tym igrzyſkiem śidłámi rozmáitemi/ iedno ieśliżeby nie było gołe / tedy potrzebá poczynić mieyſcá gołe kędyby miał poſtáwiáć ponożę ábo prężyny / ábo iákie inne tym podobne przypráwy.

Drop.

Drop Wáſacz popieláſtego á dropiáſtego piorá.
Drop Kámionek popieláſtego á dropiáſtego piorá.

http://rcin.org.pl

Prawie domowy Drop ptak/ lecz chytrzeyszy/
Kto go dostawa iest w rozum nie mnieyszy.
Trudne to myslistwo koło tego ptaka/
Lecz iako go doydziesz od tego nauka.

Dropow iakim sposobem masz dostawać.

GDy obaczysz ptaki gdzie się wpasa/ tam postaw sieć tak iako niżey vsłyszysz/ iedno że iey nie trzeba zakopywać w ziemie/ ma stać rowno z ziemią/ tak iako na sieyki nakrywać iey trzeba/ nakopay łapuchy/ nasadzże iey na sieci/ (nie dla tego/ żeby sie ptak zabawił/ iedno ieden nic nie vczyni/ trzeba dwu bo ieden powiedzie ptaka/ a drugi będzie pilnował vpociągu/ bo trzeba pilnie patrzyć temu żeby miedzy znaki wiodł/ a drugiemu kiedy będą na sieć ptacy dostępować. nic to/ że ieden abo dwa przez sieć przestąpią/ tym rychley drudzy dostępuią. Na Wiosnę na iaycach gdy go naydziesz/ weźm rozgę iaką abo suknią/ machay z daleka ku niemu żeby się z iaiec porwał/ a tam postaw sieć o iedney strzale abo ponoże/ abo iakakolwiek siatkę inszą: bo gdyby go znienagła ruszył/ tedyby iayca poprószył/ a tamby iuż więcey nie przyszedł. Młodych gdy chcesz dostawać/ tedy miedzy żyty nasiey pottroszę rzepnice tu y owdzie/ a tam się zniecą gdy rzepnica wznidzie: postaw ręczną sieć/ takim narzędem iako wielką sieć.

Zoraw.

Zoraw siwego pióra.

Pierze za czapkę a mięso do stołu/
Zoraw pożytki te daie pospołu.
Iako go dostać tek siążeczki czytay/
Będzie w twych ręku iedno pilnie pytay.

Zorawi iakim sposobem masz dostawać.

IEdź w pole/ patrzay gdzieby zakopali/ ieśliżeby rozumiał żeb

by do południá do paśt/ tedy tám śieć zákopay nic / iże nie zábá wiáiąc/ á gdźieby obaczył żeby ptak ná iednym mieyscu nie kopał/ tedy posyp pszenice tám gdźieby rozumiał ná przystoy nym mieyscu gdźieby dobrze pothacz wyszłá to iest ná tá kim mieyscu gdźieby śie więcey báwił/ á nie zábáwiay śię sypániem wielkim/ dosyć raz/ iedno posypawszy pograb/ potym ná wierzchu potrząśni troche pościrzały/ day tám gdźieby rozumiał gdźieby ptaká mogł nárychley przywieść/ á wszákże drudzy máią posádzeie.

Lisow iáko masz dostáwáć/ y iáko śię z nimi spráwowáć/ niżey vsłyszysz.

Łábęć.

Łábęć Krzykacz białego piorá.
Łábęć Głuchy białego piorá.

Wyspisz śię miękko/ będźiesz miał zwierzynę/
A ten ku pracy będźiesz miał przyczynę/
Iżeś śie będźiesz o Łábęciá stárał/
Nie stráćisz gdy śię tym to będźiesz párał.

Łábęci iákim sposobem masz dostáć.

NAprzod gdy kędy bywáią ná stáwie wnet ich tákim obyczáiem dostániesz. Wetkni w iábłko vniewielkie w twárde wetkę/ ieśliżeby nie miał ták máłego/ tedy nászczepay iábłek á tám wetkę dobrze wetkni ták żeby iey ptak nie wygryzł y vwiąż v drewná sznur/ v tákiego coby ptak z nim nie vćiekł żeby to wszytko po wierzchu pływáło. Sznur ma być mocny á co námiękczeyszy / bo ptak z máłą wagą nie wstánie/ bo iest ptak bárzo ćięszki/ á tám snádno doiedźiesz w czołnie. Z rusznicą iákim sposobem masz dostáć gdy ná wielkiey wodźie: masz czołn obstáwić trzćiną/ vczynić sobie włáśnie iáko budę/ y śiać przy iákim ple ábo przy trzćinie á dy masz rękomá gárnąć wodę po ß iáko będźiesz chćiał.

http://rcin.org.pl

Boćian. *Boćian czarnego á białego piorá. Boćian czarnego á czerwonáwego piorá.*

To ptak domowy: pożytek go táki:
Jádowite/ sprosne/ trawi robaki.
Przetoż rzadko Myśliwiec nań iedźie/
Nie rad go iada ná swoim obiedźie.

Boćianá iáko masz dostáć.

Dostániesz go z rusznice. Chártem go też rączym vgonisz y śidłámi go też dostániesz iáko Czáple dostáiesz/ iáko niżey náukę o nim vsłyszysz.

Bąk. *Bąk czarnego á czerwonego piorá.*

Kántor nie zły Bąk w trzćinie gdy bąka/
Ale lepszy ieszcze kiedy w rękuiąká.
Sposob masz iáko dostániesz go prętko/
Czytay/ záraz wyrozumiesz wszytko.

Bąká iáko masz dostáć.

Bąká tákże też dostániesz. A wszákże dostániesz go y śidłámi w trzcinie náczyniwszy śćieżek/ y ponożem ná iaycach/ á wszákże go tesz vgonisz y Jástrząbem ábo Sokoly.

Bárgieł. *Bárgieł śiwego á gliniástego piorá.*

Bárgieł leśny ptak iák Bártnik po drzewie
Nyknie śię/ robaki nosem ostrym grzebie.
Spiewáć nie vmie/ w klatce nie rad śiada/
Ludźie śię brzydzą tym co on rad iada.

Bárgłá iáko masz dostáć.

Bárgłá dostániesz potrzaskiem iako y inszych ptakow/ to iest ná Sowkę: iako niżey náukę masz.

Białorzytká, *Białorzytká białego á szárego piorá.*

http://rcin.org.pl

Białorzytká polny ptak/ kámieniste drogi
Rad miłuie/ iest ßáry/ ma obołużße nogi.
Biały nád ogonem/ przeto go ták zowią
Białorzytką/ ácz nie vczćiwą mową.

Białorzytki iáko maß dostáć.

BJałorzytki dostánieß z Krogulcem y z Drzemliki/ ábo z śiatkámi ábo iákimkolwiek ptakiem/ bo vćiecze kędykolwiek w kámionkę/ á tám ią snádno śiatką nákryieß.

Czáplá.

Czáplá białego piorá.
Czáplá śiwego piorá.

Czáplá ptak wodny z przyrodzenia w wodźie/
Żywnośći ßuka w rzece/ w stáwie/ w brodźie/
Przy tych go pátrzay: te co maß ßtukámi/
Nie będźieß gárdźił tymi náuką́mi.

Czáple białey iákim sposobem maß dostáć.

TAkim sposobem własnie iako Łábęćiá. A będźieß sobie nárzędźić gdźieby bywáły/ záiedź do dniá y zátkni się czteremá tykomá/ ták żećby się czołn ná żadną stronę nie rußał/ á tám przyidźie sámá do ćiebie/ ábo będźieß miał towárzyßá coć iey nápędźi/ iedno trzebá bárzo z dáleká. Drugim sposobem tákże iáko vsłyßyß o Łábęćiu: miey wętkę tákim narzędem/ wetkniey nánię rybkę żywą żeby chodźiłá/ á tám gdy ią ptak vyźrzy tedy ią weźmie/ ále trzebá więtßey wagi y ßnurá mocnieyßego niż ná Łábęćiá/ bo tężey wstawá niż Łábęć: Spytaß mię co mi po niey: áto weźmieß zá pierze gdy stárey dostánieß/ dwá tálery ábo więcey/ á mięso sam źiedz bo dobre.

Cietrzew.

Cietrzew Głußec czarnego á białego y ßárego piorá.

Ptak leśny Cietrzew miłośnik czystośći/
Z przyrodzenia swego tákie ma własnośći/
Z piiány ktora mu przy igrzysku płynie
Płod swoy záczyna/ ták czystośćią słynie.

http://rcin.org.pl

Cietrzeni iákim ſpoſobem maſz doſtáć.

NApirzod gdy obaczyſz gdźie w pole wychodzą/ tám záłoż tácárki w garśćiach/ ćienie ieśli maſz zá ſadź/ á tám gdźie by ſámy nie trafiły/ tedy dowiedź do ponety/ y pilnuy żeby ich ptak áni żadna rzecz nie vpłoſzyłá/ żeby ſámy wſtáły/ á gdy ich dopáśieſz raz ábo dwá/ tedy możeſz ſtáwić mrzeżą/ tá kim ſpoſobem iáko niżey náukę maſz. Do mrzeżey oſtrzyotki maſz mieć co nadłużſſe/ á ieśliżeby chćiał ſzáter ſtáwić/ tedy trzebá ich lepiey dopáść: w Ruśi to iedno czynią/ kilká nie= dźiel ie necą/ bo nie vmieią máczey. Ale ty doſtánieſz ich y ná podgonnie necąc/ iedno pátrzay gdźieby częſto bywáły/ tám że śieć poſtaw/ to ieſt mrzeżą/ ćienie záſadź/ ieśliże ie maſz/ á tám ie dowiedźieſz pod śieć. Fortel ábyś wiedźiał/ iáko maſz śieć ſtáwiáć/ gdy wiátr wielki/ obrácay tylnym rogiem ku wiátrowi/ tedy y śieć dobrze ſkoczy/ y ptaká ſnádno dowie= dźieſz. A gdyby tákich śieći nie miał/ tedy możeſz poſtáwić polną śieć ieśliże ią maſz/ boy tą Cietrzewi doſtánieſz/ ácz rzadko ále wżdy doſtánieſz/ iedno ie dobrze trzebá znęćić. Brzyc maſz im ſtáwiáć/ to ieſt rzeſę brzozową/ żyto w mie= dźie maczáć maſz/ ſypáć ná tákę śieć. Brzyc poſtaw rzędem gęſto od śieći/ á potym náſtáwiay go wzdłuſz zagonow/ iáko= by brozdkámi/ iedno nie dáleko/ coby iedno śieć záſkoczyłá/ dlatego żeby śię ptákow tym więcey ſpoſtárło/ żeby śię nie rozbijáli, bo to ieſt nikczemne myślistwo. Doſtánieſz ich też y z ruſznicą zimie nalepiey/ á z właſzcza ná ſaniách bárzo go ſnádno vjedźieſz/ z właſzcza gdy ochwiśći ná drzewie/ á ná ig= grzyſku trudno go maſz vyść: ále chceſzli go doſtáć/ vczyń ſo= bie budkę dobrą/ á tám go vśiedźiſz/ iedno trzebá ráno záść. Doſtánieſz ich też y prężynkámi czyniąc páśieczki ná igrzy= ſku. Doſtánieſz ich też y ponożem. Doſtánieſz ich też y záwiá= ſámi ná drzewie/ to ieſt płotkámi.

http://rcin.org.pl

Czáyká.

*Czáyká żeleźistego y białego pio-
rá.*

Czaykáná łąkách ácz nanmiey nie sroga.
Przedśię z nierownią chce walczyć niebogá:
W źwierzá/ w człowieká z gory wrzeszcząc bije/
Y przyśięgłáby że ná tym vtyie.

Czáiek iákim sposobem masz dostáć.

Dostánieß ich ták iáko śieiek/ co niżey vslyßyß. Dostá-
nieß ich też y z Jastrząbem z bębnem/ dostánieß ich też y
krogulcem/ dostánieß ich też y polámi/ dostánieß ich y ná iáy
cách ponożem/ dostánieß ich y záwláśámi.

Chrośćiel.

*Chrośćiel burego piorá.
Chrośćiel ßárego y lisowátego piorá.*

W polu go naydźieß przez wyżłá czuy nego/
Chrośćielá w dobrym ieśli nie chudego.
A pożyieß go tymi fortelámi/
Tylko przestáway/ iák ćie vczą/ z námi.

Chrośćielá iákim sposobem masz dostáć.

Szájtkę masz mieć z żoráwiey kośći/ w ktorą masz ßájtáć
abo kßykáć/ ták właśnie iáko Chrośćiel/ á on przyidźie do
ćiebie abo przyleći. Drudzy też miewáią drewno nákárbo-
wawßy/ á ták w nie drugim drewnem chrostáy iáko Chro-
śćiel: ále to wßytko myslistwo rzadkie. Możeß też mieć śiat-
tki podrgubne/ te co y ná przepierzyce/. á gdźie go vslyßyß
obstaw go y wpodź: á tám zdá mi śię że ći będźie pewniey ßy
niż ná ßájtkę ábo ná tę Podolską śiatkę. Temi śiatkámi po-
drgubnemi wßędy ich dostánieß/ káżdego ktorego iedno v-
slyßyß/ á ná wiosnę nalepiey/ gdy śię napierwey poczną od-
zywáć/ tedy ich tám wßędy po parze dostánieß/ á drugdźie-
y trzech.

Czyż.

*Czyż ßárego y źielonego
piorá.*

http://rcin.org.pl

Znáiomy wßytkim Czyż ptaßek máluchny/
Ale iest głosek v niego wdźiecznie cudny.
Lata po lesiech/ y w polu go zoczyß/
Iak śie w tym poradź/ wnetki go obtoczyß.

Czyżow polámi w boru ábo w leśie iáko maß dostáć.

MIeyśiatki máluczkie náſażen ábo nádwá/ támże pátrzay mieyscá w boru kedy ná gorce ábo też y w leśie olßowym ábo kedy przy leśie/ támże nárządź przy iákim drzewie ábo też vczyń iáko gaiek w koło/ á słońcá broń/ żeby ćień był: bo rychley ptak spada. Gumience maß mieć piekńie vstrugáne/ śiadki maß mieć skłádáne/ to dla tego że lepiey czyż spada ná gołe gumience. Klatki maß záwießáć cztery co naywyżßey/ á drugie niżey/ posadzeiow maß mieć z kilká/ y sparek maß mieć tákim sposobem iákos wyżßey słyßał. Ptaßek ma być zá ogon vwiązány/ á gdy spádnie ná drzewo/ tedy ruß spárkiem/ á oni będą spadáć náśiećí/ bo to iest ptak bárzo połowny: bo gdy są mieyscá po temu/ tedy może śiadáć rok od roku/ okrom ośmi niedźiel. Ieślibyś ich też nie mogł ná ziemi dostawáć/ tedy sobie vczyń wzgorę ná drzewie/ ábo ieśliby też w tegu wodá ßkodźiłá/ tedy sobie vczyń ná sochách kedy miedzy olßyną/ á támi ich dosyć będźieß dostawał/ bo to mnie nie dźiw śiadáć z polámi trzy dźieśći łokiet y ßeść wzgore/ á przećiem dostawał ptaßkow dosyć/ to iest czyżow y grábołuskow. A wßákoż y inych ptakow dostánieß ále niewiele

Czyżow lepem y innych ptakow iáko maß dostáwáć.

NAprzod gdy przy leśie/ pátrzay olßey ábo drou/ ktoreby były wyżße nád málą olßyną/ ábo żeby osobno od wysokiego drzewá/ á tam nárządź sobie kołowrot coby snádno podnośić/ żeby był rowno z olßą/ á tam do tego kołowrotká stárk przywiąż ná ktorym lep ma być. Ten stárk ma być z liśćiem bo rychley ptak spada: á gdy śię támtędy Jemiołußki ábo kwiczoły przebiegáią/ tedy náwiąż ságod do stárku przy ćie-

le. A by máło bvć iedny pod wierzchem/ á drugie niżey. A gdy też kiedy w polach ábo w máłych chrośćiech/ ábo przy wśi/ tedy vczyń dwie wierzſe/ ſoſnowa/ olſzowa/ ták dáleko od ſiebie iáko przez kilká zagonow/ to dla tego ſoſnowa y olſzowa że ſa ptacy rozmitám/ że ieśliże gile ida/ będźieſz ich doſtawał doſyć. Gielow doſtánieſz ich y śiećiámi/ doſtánieſz ich też ná máluczkich ſtárczkách/ iedno trzebá mieć ſpar/ á wſzákże y do wiech dobrze z nimi/ to ieſt ná ćiele.

Czeczotká.

Czeczotká ſtárego pió-rá.

Czeczotká z dawná ieſt łotu wieſzczego/
Gdy iey nie widáć pátrzay źimná złego.
Gdy wdahoynie/ źimá opárzyſtá/
Acz chłopſka/ przećie práktyká czyſtá.

Czeczotek iáko maſz doſtáwáć.

Doſtánieſz ich ták iáko Czyżow/ to ieſt polámi y lepem/ doſtánieſz ich ták iáko niżey vſłyſzyſz polámi/ wpolu iáko ínnych ptákow/ doſtánieſz ich ledá gdźie ná wieſze.

Dropu ábo inſzych ptakow iáko maſz z ruſznica doſtawáć.

NAprzod polnego ptaká/ Dropu/ Zorawiá/ Geś/ ábo też inego ptaká/ iako maſz viecháć. Miey wozek wyſoki/ ábo zá koniem/ ábo zá płáchta/ żeby ćię w nim śiedzac nie widźieć/ á tám maſz iecháć ná pole gdźieby kolwiek ptacy byli Jeśliże obaczyſz Dropu ábo inſzego ptaká/ wieżdżay pomáluczku kołem/ á gdy náiedźieſz bliſko/ ſtan pomáluczku iedno nie ſtaway náprzećiwko Słońcu/ ládac zmierzay/ to dla tego żeby nie długo ſtał. A ieſliże tákiego wozá nie maſz/ tedy drábiny woz naplec chroſtem/ á zátym viedźieſz ptaká Tákimże ſpoſobem y ínſze ptaki viedźieſz Ale imo wſzytki rzeczy/ lepiey zá koniem y ſnádniey. Jeśliże pieſzo idźieſz do káczki/ tedy miey ſtołek o trzech nogách.

Drzemlik.

Drzemlik czárnego á ßárego pio-rá.

Z cney Familiey Karogow zrodzony/
Vrodą iestem od nich vinnieyßony.
Przedśię też vtrzymam sobie rownego/
W tym rodzáiu nie pohánbię swego.

Drzemlikow iáko maß dostáć.

IDź ná pole/ pátrzay gdźieby śiedźiał/ ábo śię przebiegał/ nád polem rozetkni śiatkę dźiwoczą/ á miey sparek krzyżowy ná dwá ptaßki/ tákowym sposobem iáko v krzowych śieći/ iedno iż máluczki/ to dla tego żeby rychley ptak vyźrzał dwu ptáßku z gory: á gdy iednego widźiß/ porwi/ á kiedy ich będźie więcey niż ieden/ poczekay/ bo spádną dwá ábo trzey rázem/ nie ták iáko inßy ptácy. Budy nie trzebá czynić/ bo ßnur możeß wyćiągnąć iáko chceß.

Drzemliki iákim sposobem maß dostáwáć.

DO Zorawiá iáko ie maß wpráwowáć. Nosi áż ie vnośiß/ á gdy ie vnośiß/ vwab ie tákim sposobem iáko Sokoły y ná táki wab/ tylko ná mnieyßy/ to iest z Kuropátwich skrzydeł. A gdy ie vwabiß/ vczyń sobie łupieß z Zorawiá żeby táki właśnie był iáko Zoraw/ tylko rozßerzonemi skrzydłámi: á ták karmi ie ná głowie przywiezuiąc im po kęsu mięsá/ ták że ie wkarmiß dobrze/ ábo też y ná żywym Zorawiu ie karm dźierżąc go dobrze sobie/ by ich nie podrápał. A gdy ie wkarmiß iedź w pole/ á miey chártá ábo chárćicę/ tákiego coby ptakow pilnował. A gdy vyźrzyß ptáki w polu popuść drzemlikow/ á tám gdy wylecą gorę/ tedy w bęben vderz że wzlecą/ ieno gdy vłowią tedy trzebá ich pilnie rátowáć/ niż ptak z nimi dopádnie do źiemie/ ácz pies prędko dobieży/ ále przed śię trzebá rátowáć/ bo ie z śiebie prędko zedrze gdy dopádnie do źiemie.

http://rcin.org.pl

Z Drzemliki inszego pola iako masz vżywáć.

NA ptaki iákiego myśliſtwá z nimi vżywáć / to ieſt ná przepiorki/ ná ſkowronki y ná inſze ptaki. Máſz ie wpráwowáć tákim ſpoſobem iákoś wyżſzey ſłyſzał/ okrom Zorawiá: gdy ie bedżieſz wpráwował/ maſz im wypuſzczáć ptaſzká záślepionego iákiegokolwiek / bądź ták iáko Gołębia Sokołom/ á gdy ſie wpráwią maſz mieć śiatkę tákim narzędem iáko niżey vſłyſzyſz gdy ptaká wezmą ná gorze/ tedy z nim obá vpádną ná źiemie/ á gdy go wrážą tedy ią śiatką nákryieſz

Dżierzbá.

Dżierzbá żeleźiſtego á ſzárego piorá.

Nie prędkośćią/ lecz trwáłośćią lotu
Goni ptaká Dżierzbá/ by ſwego potu
Zywnosć obmyśli: też chytrośćią robi/
A ták ſwoie rzecz iáko może zdobi.

Dżierzby iáko máſz doſtáć.

SPytaſz mie/ á co mi po niey: niżey vſłyſzyſz coć po niey bedżie. Doſtánieſz iey ná tę ż śiatkę ná ptaſzká ledá gdżie. Gdy iey doſtánieſz/ maſz ią noſić iáko krogulcá: á gdy vnoſiſz/ vwab co nalepiey/ wprawże ią do wroblá/ wyrzuć go iey raz ábo kilká/ tákże ią wkarmiſz. A gdy ią wkarmiſz/ tedy ią bedżieſz wroble vganiał: bo z nią inſzego myśliſtwá nie máſz/ tylko ná wroble. Zyidżieć ſie też y do dżiwokow/ to ieſt do Karogow y do Sokołow do dołu.

Droſt.

Droſt ſzárego á liſzowátego piorá.

Leśny Droſt ptak wdżięczny/ nie mniey krzykliwy/
Preſentuie wſobie głos człowieczy żywy.
Bo go vprzeymie często náśláduie/
Stadże ſie w nim nie ieden człowiek roſkoſzuie.

Drozdu iáko maſz doſtáć.

DOſtánieſz go ná potrzáſk iáko niżey vſłyſzyſz/ doſtánieſz

http://rcin.org.pl

gó nápoły ná wielkie / dostanieß go y ná śidełká to iest ná płotki / á to wßytko niżey vsłyßyß.

Dźięćioł.

Dźięćioł wielki czarnego á białego piorá.
Dźięćioł Swierczyk czarnego á czerwonego á białego piorá.

Málowáne piora ieden kleynot noßę:
Skądći to że mię łowiß pilnie proßę:
Spiewáć nie vmiem: byś śię mnie nápátrzył:
Dla trochy mięsá ná mięś śię záiątrzył.

Dźięćiołow iáko masz dostáwáć z lepem.

Nawiń lepu ná łaßczkę / wetkni w źiemię / y vwiąż dźięćiołá pod onym stárczkiem / á on vyźrzy z drzewá y spádnie záráżem do onego dźięćiołá ná on stárczek / á tám vwiąznie: á wßákże dostánieß ich y potrzaskiem tákże iáko innych ptakow / iedno trzeba klukáć w ßáterku śiedząc: á ták kożdy przyidźie y pádnie ná potrzask. Dostánieß ich też y włoczkie.

Dudek.

Dudek ßárego á gliniástego y czerwonego piorá.

Oczy vwesieli / záś zapách záśmući /
Dudek / kiedy mu Mysliwiec dokuczy.
Piekny z poyźrzenia / ále sprośnie tchorzy /
Choć go poimaß maluchno ć przy sporzy.

Dudká dostánieß potrzaskiem / á wßákże dostánieß go też y zá wiechą śidełkiem.

Dzwoniec.

Dzwoniec ßárego á żołtego piorá.

Po plotách w polu naydźieß Dzwońcá ptaká /
A on w gęstwinie po konopiách ſkaká.
Jeśli chceß łatwie vłowić go możeß
Náuką niżßą / málo śię wspomożeß.

Dzwońcow dostánieß potámi ták iáko niżey vsłyßyß.

http://rcin.org.pl

Derlatká.

Derlatká ßárego piorá.

Ptak domowy Derlateczká práwie/
Nie trzebá pisáć wiele o iey spráwie.
Biega po drogách/ iest piorá ßárego/
A tey dostánieß z sposobu náßego.

DErlatki dostánieß ná gownie ledá gdźie.

Gęś.

Gęś Gęgáwá żeleźistego á białego piorá.
Gęś Litewká ßárego á białego piora

Wodny ptak Gęśká znáioma káżdemu/
Przydá się człeku y gospodárnemu.
Lata co rok głośno w ćiepłe kráie/
Kiedy źimne czásy sámá znáie.

Gęśi iákim sposobem maß dostáwáć.

PAtrzay gdźieby ptacy náczęśćiey się pásywáli/ á tám syp ták iákobyś ie nalepiey znęćił: ieśliże ná iákimkolwiek rżyśku/ tedy ięczmień/ á ieśli ná życie/ tedy pßenicę.

Gęśi Gęgaw iákim sposobem maß dostáwáć.

Gęgáwá tá iest łácna bárzo do dostánia/ ale małe gęśi nie ták: bo gęgáwy zbieránki ábo też iáłowe/ tedy aż po wielkiey nocy wychodzą/ choćia tráfią ná weßle śiewy / ale przedśię snádna ku dostániu. Sieć ábyś wiedźiał iákim narzędem ma być/ tedy po niżey náuce vsłyßyß.

Grzywacz.

Gołąb Grzywacz śiwego piorá.

Nawiętßy Gołąb Grzywacz y smácznieyßy
Miedzy Gołębmi y też naznácznieyßy:
Bo czuyno báża rad po leśie huka/
Łatwie go naydźie kto iedno ßuka.

Grzywaczow iáko maß dostáwáć.

Tąż śiećią maß ich dostáwáć co polnego ptaká dostáieß:

http://rcin.org.pl

gdy wyieździeß wpole y obaczyß gdzieby ſię ptacy wpáśli ná iákimkolwiek zbożu/tám śieć poſtaw/ poſyp pßenice/ poſtrzały day iáko inßemu ptakowi/ á tám ie bárzo ſnádno przywiedźieß/bo gdy tráſią ná poſtrzały/tedy ſámi bárzo prędko doydą/iedno ſię pospießay do ćiągu/bo to ieſt ptak bárzo połowny. Do kop iákim ſpoſobem Grzywaczow maß doſtáwáć/ábo y gołębi máłych y Sinogárlic. Tákim ſpoſobem/ gdźie obaczyß mieyſcá dobre y przyſtoyne/ tám vczyń dwie kopie/to ieſt ná przyłogu/tákie własnie z chochołem á chochoł ma być z żytá/ to dla tego żeby ptak obaczył źiárno/ iáko żyto ná polu ſtáwiáią/ w iedney vczyń budę coby tám mogł śiedźieć. Chochoły maß vczynić z żytá nie z ſłomy/ ma być kopá od kopy ná ſążniu ábo ná dwudźieſtu/ábo iáko według śieći: á tám gumience vczyń między kopámi według śieći/ ieśli śieć maß wielką ręczną tedy dłużße/ kiedy máła śieć tedy mnieyße/á gdy pomek tedy okrągło/ według pomká:á tám poſyp iákiegokolwiek zbożá mießánego bárzo rzadko/ z pierwu niż ptak obaczy/ tám gdy ſię Grzywacze wnęcą/ tedy tych nie trzebá długo nęćić/iedno ſtáwiáć śieć corychley/ bo to ieſt ptak połowny/ nie ták iáko ći máli Gołębie ábo Synogárlice/ty trzebá dłużey nęćić/bo nieſtáteczenie bierzą. Grzywaczá iáko maß ná iáycách doſtáć. Gdy go nayźieß ná iáycách/ poſtaw śidło ná gniaźdźie/ á tám ßnur vwiąż/ tedy go ſnádno doſtánieß.

Gołąb.

Gołąb máły śiwego pio-rá.

Piękney Wenerze Gołąb poślubiony/
Dla płodnośći tym dárem vczczony.
Żołći nie ma dla zbytniey żáłośći/
Żáłuiąc ſwoiey ośierocáłośći.

Gołębi máłych iákim ſpoſobem maß doſtáć.

NAprzod gdy w polách wielkich/ miey poły tákowe kto-

rec ſię zgoda y ná ſpaki: możeſz śieć rozezrznąć onę mnieyſzą przepierzycą roziezdną ná dwoie/ bo ią łatwie potym zceluieſz: á tákim narzędem te śieći máią być ſkłádáne/ iákoś wyżſzey ſłyſzał. Poſádzeiow maſz mieć ze dwoch żywych/ á drugie málowáne. Spar maſz mieć niemáły/ coby ſię ná nim ośiedźiał Gołąb/ á maſz vczynić ná końcu śiateczkę z śieći ábo z płotná bárzo rzadkiego/ vczyniwſzy ná końcu ſparu w roſoſzkách iákoby kołeczko/ á tám ná tym gołębiá maſz vwiązáć záślepionego: á gdy ruſzyſz ſparem tedy on pięknie podleći/ ták właśnie iákoby nie był vwiązány/ y ná ziemię pięknie vpádnie z ſparem/ á tám ſię do niego ptacy zniżą. A gdy ptacy przypadáią/ tedy trzebá porywáć co nápilniey/ nie czekáiąc żeby wſzyſcy opádli/ bo iedni przypadáią á drudzy ſię porywáią. Budę vczyń co naniżſzą możeſz/ á co nadáley od śieći śiemienia konopnego poſyp bárzo rzadko.

Gogoł.

Gogoł wielki żeleziſtego á białego piorá.
Gogoł máły zielonego á czerwonego á białego piorá.

Ten też ptak wſzytko przy wodźie ſię chowa/
Bo mu tá cześć ieſt żywiołu zdrowa/
Będźieſz miał z niego podiadek niemáły/
Jeśli do niego będźieſz Łowczy śmiały.

Gogołá iáko maſz doſtáć.

NJe doſtánieſz go tylko z ruſznice/ ábo też ná máłą wętkę/ ták iákoś wyżſzey ſłyſzał/ iáko Czápel białych doſtawáią. Doſtánieſz go też y ponożem ná iáycách. Młodych doſtánieſz wątonem ábo ſtoprozą.

Giel.

Giel ſzárego á czerwonego á czarnego piorá.

Giel w leśie y w polu gwiżdżąc rad przebywa/
Konopi y iágod bárzo rad vżywa.

http://rcin.org.pl

Gdźie śię to rodźi tám go pátrz naczęśćiey/
Wźiąwszy náukę vłowisz go częśćiey.

GJlow iáko masz dostawáć. Dostániesz ich tákże z połámi y z lepem iáko niżey vslyszysz.

Gżegżołká.

Gżegżotká szárego á rábego piorá.

Przy piękny ch gáiách tám ráda przebywa
Gżegżołká ná Wiosnę gdy przylátywa.
Jnszemu ptaku iáycá swoie rodźi/
A on ptak nie oná/ płod z nich wywodźi.

Gżegżołki iáko masz dostáć.

DOstániesz iey z rusznice/ ábo ią przywabisz iáko chcesz: śidełkiem iey też dostániesz ná máłych chrośćiech/ y potrząskiem gdyby z nim chodźił też iey dostániesz: w Sáterku też ábo zá wiechą/ tedy iey śidełkiem dostániesz.

Gáwron.

Gáwron czarnego piorá.

Polny ptak Gáwron y częśćią domowy/
Przy polách mnożny/ á głos puszcza básowy.
Ná niepogodę co nabárźiey śpiewa/
Aż śię wrzaskiem swym ludźiom vprzykrzywa.

Gáwronow iáko masz dostáwáć y Káwek.

DOstániesz ich ták iáko Wron dostáią/ to iest ná Wiosnę gdy śnieg ginie/ kiedy ptak przybieży/ ábo też źimie kiedy ich co zostánie/ tákim sposobem iáko niżey vslyszysz.

Iemiołuchá.

Iemiołuchá wielka szárego piorá.
Iemiołuchá kwiczoł szárego á rábego piorá.
Iemiołuszká Czubak szárego á gliniástego piorá.

Leśny iest ptaszek ćiáłá máluczkiego/
A głosu zá tym tákże nie wielkiego.
Jedná sámá tylko nic śię nie przygodźi/
Gdy ich kopá/ dwie/ stołowi dogodźi.

http://rcin.org.pl

IEmiołuch dostániesz ná lepy ná poły/ ták iáko niżey vsły-
szysz/ bo ich iest siłá narodow. Jemiołuszkow dostániesz po-
łámi y potrząſkiem/ tákimże sposobem iáko niżey vsłyszysz.

Ier. *Ier szárego á iełowátego pio-ra.*

Szárego piorá Jer przez pole bieży/
Bo tám narádniey w żywnośći przeleży.
Jáko go dostáć masz fortel spisány/
Czyń według niego/ nie dasz mu przygány.

Ierow iákim sposobem masz dostáwáć.

DOstániesz ich połámi temi ktoremi Ziąb dostáią/ to iest/
pospołu z Ziebiámi/ bo ten ptak z Ziebiámi iednym stádem i-
dzie precz.

Iástrząbow podgnieżnikow iákim sposobem masz dostáwáć.

Naprzod/ kwiel masz mieć co go masz przywábić tákim
głosem iáko stáry ptak kwieli ábo szczebiece/ vczyń sobie z
drewna ábo z brzostá/ iedźże ábo idź ku gniazdu gdzieby wie
dział gniazdo gdzieby sie zwiedli: ieśliżebyś go tám nie sły-
szał/ zászczebiec naprzod tak iáko stáry ptak/ ieśliby sie nie o-
dezwáli ábo nie przybieżeli/ tedy drugi raz zászczebiec/ y zá-
kwiel dopiero ále nie wiele/ raz ábo trzy: ieśliby sie odezwał
kedykolwiek/ przymkni sie ku gniazdu/ á tám masz pátrząć
mieyscá żeby mogło być nie pod drzewem śiatkę postáwić
ná ziemi: bo im dáley od drzewá/ tym lepiey. vwiąż gołębiá
ábo kurczę/ ieśliby nie chćiał przypáść/ vczyń spar vwiąższe
gołębiá ábo kurczę/ kiedy przybieży ná drzewo/ w ten czás
rusz sparem á on rychley przypádnie. Spar masz mieć tákim
sposobem iáko ná máłe ptaszki. A wszákże możesz go też táko
wym sposobem dostáć. Vczyń budę co możesz naywyższą/
skryiże sie tám/ vkaszże mu Gołębiá przez budę wierzchem
ábo kurczę/ á wszákże możesz też Kosá ábo Drozdá ábo iákie-
gokolwiek wielkiego ptaká/ á on obaczywszy przybieży/ y

http://rcin.org.pl

porwie/ á ty dźierz ták iákoćby nie wyrwał z gárśći/ á druga rękę miey pogotowiu coby go poimał zá ſpony kiedy záżmie A wſzákże/ doſtánieſz go y więćierzem/ iáko wyżſzey maſz ná ukę/ poſtáwiwſzy kędy ná drzewie wzgorę. Ieśliże ſtárego doſtánieſz iákimkolwiek ſpoſobem/ nie puſzczay go ták długo áż młodych doſtánieſz. Doſtánieſz go też y táynikiem.

Iárząbek.

Iárząbek ſzárego á białego piorá.

Páńſki ptak Iárząb/ roſkoſzny kążdemu/
Vſtom ſmakuie/ lubi przyrodzeniu/
Łátwie go łowić: przed ſię nie ſą prożne
Náuki o nim / bo ſą nieco rożne.

Iárząbkow iákim ſpoſobem maſz doſtáwáć.

NAprzod śiatki maſz mieć podgrubne/ tákie coby kołki ob igł w gárść ſtáwiáiąc ábo zbieráiąc/ tákowe iáko ná kuropátwy: ſą też potrzebne tákie iáko názáiącá z obierzkámi/ to dla tego że ie przez kłodźinę dobrze ſtáwić/ bo z tymi podrgubnemi trudno w kłodźinę: á wſzákże też możeſz mieć máluczkie śiateczki/ ktore máią być iáko kácerz ná ryby kiedy ią rozdźiergnieſz: Támże ná kłodźinie maſz ią poſtáwić/ á maſz mieć dwá świderki máluczkie/ ábo też ſzydła/ w tychże trzonkách máią być dźiurki w końcách / á tám maſz wtykáć roſzczki ná ktorych śiatkę záwieśić / ták iákoby ſpádłá ná ptaká/ kiedy w nię vderzy gdy bieży po kłodźinie / á vwiąż drewno iákie v tey śiateczki / tákie coby z nim ptak nie vćiekł/ gdy ſię záwrze w śiatce. Też z obierzkámi tak maſz ſtawiáć iáko názáiącá ná roſzczkách/ ná łokieć od ziemie ábo niżey/ á podrgubne w żiemię kołki wtykáć/ á tám maſz w puł śiatek śiedźieć/ ábo leżeć pod iákim łomem/ ábo też pod kłodźiną. Budy nie trzebá/ iedno ſuknią miey do tego przyſtoyną/ támże ſię odzyway: Sparmiey/ to ieſt vwiąż ptaká ná ſznurku/ przywiąſzże do tego ſznurká drewno ták wielkie coby z nim ptak nie v-

http://rcin.org.pl

ciekl: gdy ptak przybieży ná drzewo/ ániechce spáść ná ziemię/ tedy w ten czás ptaká wyrzuć / á on spádnie ná ziemię do niego y tráfi w śiatkę: to dla tego gdy rußnice nie maß: bo rußnica dobra do śiatek. Pißczáłeczki maß mieć cynowe ábo kośćiáne/ábo też kiedy niewola tedy y z piorá. Nie przećiw śię temu że v mnie śrebrne/ bo ták przywabiß kośćianą ábo inákßą/ iáko ia śrebrną: Dobrze też iest kiedy dwá ábo trzey/ bo ieden będźie śię odzywał v śiatek śiedząc/ á drudzy záydą nágániáć/ dla tego kiedy ptak sklobiony/ że nie chce do pißczałki/ tedy go łatwie przypędźi / ábo go też tám zábiie z rußnice/ bo śię ozywa śiedząc ledá gdźie odawßy śię/ á ták go snádnie vpátrzyß.

Jástrząbem ich też dostániesß. Spytaß mię á iáko to: á to w Jesieni miey Jástrząbá ná ßnurze/ gdy naydźieß iákie stadko / tedy Jástrząbá wyrzućiß ládá gdźie ná drzewo ná gáłąź/ á tám miey śidełko ná długim tykle/ tedy ie pozbieraß śidełkiem/ bo śię nie śmieią rußyć przed Jástrząbem.

Dostánieß ich też y plotkami: to iest czyniąc ie ná trzy łokćie od źiemie tákim sposobem: przytkni laskę do iákiego krzá/ gdźieby mieysce rážne było/ ná dwie piedźi laská od laski ma być/ á tám od źiemie ná trzy łokćie/ zákręć witkę od laski do laski/ á tám wetkni kálin ábo iárzębiny gronko ábo kilká/ á ná wierzch nád tym ná piedźi plotkę vwiąż ze trzemá śidełkomá/ tákie śidełko coby śię iedno ná drugie zákłádáło: od witki máią być śidełká ná trzy pálce: á gdy ták przyleći/ tedy śię záßyię obieśi.

Dostánieß ich też y prężynkámi/ ná źiemi pásieczki czyniąc/ przemiátáiąc śćießki: tákże tákim sposobem y Słanek dostánieß y inßych ptakow. Dostánieß ich też y stopcem/ w źiemi stáwiáiąc. Dostánieß ich y ponożem stáwiáiąc ie ná źiemi w dźiurách.

http://rcin.org.pl

Iáſkołká.

Iáſkołká białego á czerwonego piorá.
Iáſkołká Grzebiotká czarnego y białego piorá.
Iáſkołká morſka białego á czarnego piorá.
Iáſkołká Ierzyk czarnego piorá.

Prawie domowa/ bo ſie w domu rodźi/
A tylko ná láto do nas przychodźi.
Pożytek iey máły/ nie może ſzkodźić/
Dla tego máło potrzebáiey łowić.

Aczbych o niey cokolwiek piſał/ ále niewiem coby mi po tym/ okrom Grzebiotek/ ktore ſie w gorách legá/ bo ie niektorzy ludźie iedzą: á tych ſnadnie doſtánie nakrywſzy śiećia wielka nádedniem ich dźiury/ tedy ich tám niemáło doſtánie.

Krogulcá podgnieźniká iákim ſpoſobem doſtáć.

IDź do Láſá gdźiebyś rozumiał kedyby ſie zwiodły/ odzywáy ſie im takim ſpoſobem iáko ſtáry ptak kwieli/ vczyniwſzy ſobie kwiel/ á tak gdźieby ſie odezwał poſtaw śiatkę ná ziemi/ á ptaſzka ná ſparze maſz vwiązáć: gdy przybieży/ ruſz ſparem/ on przypada á ty porywáy. A ieśli go ták nie możeſz doſtáć/ tedy poſtaw wiećierz tákim ſpoſobem iáko maſz wyżſzey naukę/ ták geſty coby z niego ptaſzek nie wylazł/ á tám go doſtánieſz ſnadnie bez wielkiey pracey: bo tám nie trzebá śiedźieć/ á czáſem traſi ſie że wlázą dwá ábo trzey.

Kániá.

Kániá wielka burego piorá.
Kániá máła burego y białego piorá.
Kániá Káczłon żeleźiſtego á białego piorá.

W polu y w leśie Kania nád wodámi/
Włoczy ſie wſzedźie tákże nád horámi.
Czeká deſzczá/ bo nigdy nie piie
Aż iáki deſzcz wiatr z niebá przybiie.

Kánie iáko maſz doſtáć.

ACzbym ći co piſał o niey/ ále niewiem ná coć ſie zgodźić ma/ ále że ſzkodę czyni/ tedy iey nie żal doſtáć. A wſzák że kto

http://rcin.org.pl

ná dźiwoki śiada/ tedy śię mu zeydźie ná kutas / gdy śie tráfi biała/ á dostániesz iey tákim sposobem iáko niżey vsłyszysz.

Kruk.

Kruk czarnego piorá.

Czarny ptak polny / y lepiey plugáwy/
Bo ścierwy sprosne są iego potráwy.
Kracząc strásznie nád domy latáią/
Kiedy śię ludźie szkody spodźiewáią.

O Kruku áczbym nieco pisał iako go masz dostáć/ále nie wiē ná coćby śię zgodźił: tylko śię Orgániśćie może przydáć.

Káczká

Káczká wielka szárego piorá
Káczká Nieroznakwá szárego piorá.
Káczká Cyránka szárego piorá.
Káczká Nor wielki żeleźistego czarnego á białego piorá.
Káczká Nor máły żeleźistego czárnego á białego piorá.
Káczká Lyśicá czarnego á popielástego piorá.
Káczká Ogorzałká czarnego á szárego piorá.
Káczká Szláchárek czarnego á czerwonego y gliniástego piorá.

Przez wody Káczka iak rybá nie żywie/
Támże nie indźie kazdy iey pożywie/
Tymi kształty ktore opisano/
Nie omylnie / bo ich doświádczono.

Káczek iákim sposobem masz dostáwáć.

GDy ná pole wychodzą ná iakiekolwiek rrzysko / weźmi posadzeie/ postaw sieć tákim sposobem/ iáko ná inszego ptaká: y ieśliżeby posádzeiow nie miał/ tedy ie znęć/ á tám ich dostániesz/ bo snádna iest ku przywiedźieniu do sieći.

V szłákow iákim sposobem ich masz dostáwáć.

PAtrz gdźieby wychodźiły / weźmi ieczmienia ná poły z owsem pierwszy raz / dla wywiedźienia ptaká z wody / bo Owies pływa po wierzchu / á ieczmień vtonie / tedy wżdy łátwiey ptaká z wody wywiedźie/ á wszákże lepsza tátárka ábo

http://rcin.org.pl

ſtod / ále w to wſzytko okrom ieczmieniá / tedy ſie wrony rá-
dy wrzucą. A gdy raz ábo dwá wybiorą / vczyń budkę máłą
dla nocnego ſtáwiánia / od kloby náſążeń ábo ná dźieśięć / y
znáki záłdź / á gdy ie znęćiſz / pátrzay żeby wiátr był z wody
á tám dopiero poſtaw / bo ſie bárzo pták ſtrzeże / bo iey nic w
nocy nie vczyniſz / kiedy wiátr zły / tylko to iedno ná trzy ſtu
wiátr nic nieſzkodźi. Ręczną śiecią máło nie ták wielki pożytek będźieſz miał.

Kaczorow ná krąg iákim ſpoſobem maſz doſtáwáć

DOſtań káczki tákowey coby ná wodźie nie bywáłá / bo
ták a lepſza ku wábieniu / maſz krąg vczynić iáko wielki tálerz / táki iáki widaſz ná wilczym dole / wſtaw go rowno z wodą / á tám káczkę vwiąż / śideł náſtáwiay w koło / możeſz y ſowićie. A śidłá máią być w plotce ták gęſto / że iedno ná drugie będźieſz zakłádał / á ták ſnádno kaczorow doſtánieſz / á to ná Wioſnę.

Młodźiczow iákim ſpoſobem maſz doſtáwáć.

MIey śiatki podrgubne / pátrzay gdźieby były młode ná ſtáwie ábo ná błoćie / ábo też kędy przy rzece / tám śiatki poſtaw na przyſtoynym mieyſcu / iedno trzebá pilno klepáć / bo ſię pokryią / á trzebá vśieći poſtáwić ludźi według śieći: trzebá ich niemáło kiedy pſow nie maſz. A gdy ſię trafi ná ſzerokich mieyſcach / á zwłaſzczá kędy miedzy gáymi / ábo miedzy láſy / ábo też y w boru / tedy pilnuy tám ná tych mieyſcách / gdźieby było błoto drugie bliſko / bo bárzo rádá vćieka od błotá do błotá. A gdyby nie miał śiatek ták wiele / tedy nábierz drgubic rybnych ábo żakow / tám tego náſtáwiay co nawięcey / bo ich nie doſtánieſz potym / gdźie ich z przodku nie doſtánieſz. A ták potrzebá żebyś ſie pierwſzy raz ná nie dobrze nárządźił / żeby miał tego pożytek dobry.

Łyśicom tedy máło vczyniſz / bo ieſt nie połowna ná táкie śiatki: ále rychley ich możeſz doſtáć ręczną śiećią gdźie

http://rcin.org.pl

wychodzą ná brzeg / zmećiwſzy ie/ bo ich niewiele trzebá nę-
ćic/ bo ieſt ſnádna ku doſtániu.

Káczek przy wielkich wodách ſádzáwką iákim ſpoſobem maſz doſtáwáć.

NAprzod kiedy gdźie przy wielkich wodách/ vczyń ſadzá wkę/ oſadź ią wierzbiną co nagęśćiey. Rowy maſz poczynić w rogach/ y maſz ie oſadźić tákże wierzbiną/ iedno ią zágni iá koby obłaki/ żeby ſię to wſzytko zroſło ták gęſto żeby ſię ptak nie wybił: y maſz ná końcách śieć mieć ná obłakách iákich kolwiek/ y maſz mieć wáby chowáne bárzo łaſkawe rozpieſzczone/ to ieſt káczki/ ktore maſz wypuſzczáć ná one ſadzáw-kę/ żeby przywodźiły ptaki do oneyże ſadzawki z onychże to wod/ á gdy ie tám przywioda/ tedy maſz świſtáć/ á ony ſię tam ozowią/ ieśliże tám ſą/ tedy maſz kołátáć pomáluczku w płot/ á oni ptacy poydą w rowy/ á oto ty dźikzki doydą áż w kąt. Maſz im ſypáć naprzod rzeſe co nawięcey y ſłodu/ to dla tego żeby ſię ptak rychley zábawiał. Maſz mieć wodzow ie-dnego ábo czterech ábo y więcey/ á tám możeſz ptakow do-ſyć doſtáwáć. Doſtánieſz ich też y lepem ná wodách przyprawnym/ maczáiąc ſznur w lepie/ ktory w wodźie maſz mieć/ coby ná dwá palcá w głąb. Ieślibyś mi tu zádáłono ſłowo kárczemne/ tedy mię pytay/ á ia tobie powiem iákim ſpoſobem.

Kobiec.

Kobiec czarnego á rábego piorá.

Ptak drapieżny Kobiec zuchwáły/
Naprzed nim biedę Skowroneczek máły.
Iedney nogi włowie ſwym vżywa/
W leśiey w polu zárowno rad bywa.

Kobcow tákże doſtánieſz y ták z nimi poſtępowáć maſz iákoś wyżſzey o Drzemlikách ſłyſzał.

Kuropátwá.

Kuropátwá wielka ſzárego á śiwego piorá.

http://rcin.org.pl

Kuropátwá Kámionká ßárego á śiwego piorá.

Rostoßny to ptak/ do stołu się zgodźi
Do pańskiego/ bo nie tanie chodźi.
W polu się chowa lećie iáko źimie/
Między Myśliwcy łowiego rad słynie.

Kuropatw z legáwym wyżłem iáko dostáwáć.

NAprzod patrzay Wyżłá ćiekáwego / wietrznego / lekkiego/ młodego/ v wiąż go á do parzey go kłádź/ á záſtáwuy mu ia ná krołu ábo ná piąći pod wiátr/ á tego czyń áż do polá: á gdy będźie lećie ná ożynkách / tedy z nim chodź w pole dla przepiorek / á miey ßnur v niego co z nim będźie ćiekał ieśliżeby go potrzebá: á gdy ſtánie do ptakow/ tedy go przytkni kołkiem żeby się nie pomknął do ptaká kiedy śieć poniesieß. Sieć maß mieć rozieżną takim narzędem iáko niżey náukę maß/ y Kobcá málowánego/ á wßákże y bez Kobcá wyżłá postánowiß. A chceßli mieć dobrego wyżłá/ tedy niewiele z nim przepiorek dostay/ bo się tym wyżeł pſuie. Potym gdy Karogi weźmieß/ tedy mu będźieß grzanki zákłádał w polu dla Karogow/ ták iáko niżey vſłyßyß. A maß z nim począć ieźdźić dla Kuropatw o świętey Jádwidze. Sieći maß mieć tákim narzędem iáko niżey vſłyßyß: ná ścierniе ßárą á ná śnieg białą/ á maß ich mieć przy sobie záwße iedną ábo trzy dla przygody. Wilczec záwße miey przy sobie/ boć ieſt bárzo potrzebny ná Záiącá.

Kuropatw doſtáwáć z odwoływánym ábo z otokowym wyżłem.

NAprzod maß mieć wyżłá dobrego/ wietrznego / odźianego/ coćby się ná polu nie kurczył/ ábo żeby mu nie trzebá kożuchá: ieśliżeby bywał pod Jáſtrząbem ábo pod Krogulcem/ ábo ná iákimkolwiek polu tedy mu trzebá widelec. Otoku maß mieć ſążeń ábo dźieśięć.

Płáchtá tákim narzędem ma być iáko no pardwy. A gdy

http://rcin.org.pl

wyiedźieß w pole / ſtrychni ták táko z legáwym wyżłem y z
odwolywánym / tego nie trzebá wodźić iedno ták ma ćiekáć
iáko y legáwy / iedno trzebá pilnowáć żeby ptakow nie vplo
ßył. A gdy poydźie do ptakow / odwolay go gdy rozumieß że
iuż przed nim ptacy / á vwiąż go / tákże też y z otokowym / ie-
dno tego trzebá wodźić / ále z nim pożytek táki iáko z odwo-
lywánym. Sieć miey táka iáko do legáwego wyżłá / iedno
bez rozjázdow / bo mniey prace niż z ſákiem / bo ią prędzey po
ſtáwiß y ptaki pod nię zábiieß. A miáſto ſáku miey podrgu-
bne siatki / tedyć ſię zgodzą ná wßelákie mieyſcá: á im naßa-
lenßy ptak / tym go rychley doſtánieß / bo ią też możeß poſtá
wić miáſto oſtrzydłkow. A gdy do ptakow idźieß (fortel)
vkaż ſię co nadáley ptakowi / á idź do niego proſto nie cho-
dząc ná ſtronę / áni tám áni ſám / iedno co naproſćiey: bo zá
płáchtą zábiieß ptak á iáko chceß / y nie ták złe mieyſce iáko
zá koniem. A gdy ták byſtry ábo zepſowany / idź do niego
śmiele / nic mu nie folguiąc / bo mu tám nic nie vczyniß / chy-
bá by był w dobrym mieyſcu / ále przed ſię z pracą go doſtáć.
A ták mu nie folguy: bo gdy ſię porwą tedy vyźrzyß gdźie
zápádną: bo táki ptak co ſię przed płáchtą porywa tedy nie
zbiega z oczu / á tám zá pierwßym porwániem przyidźieß do
nich bliżey niż pierwey / á gdy zá trzećim rázem ábo zá czwar
tym / podſtáwiß ie ták bliſko że ſię ſam nie ſpodźieieß: á ná
tym mieyſcu gdźie ś ie nálazł ábo by ie zábił ábo by nie zabił / á
ták iáko ſłyßyß tedy bárzo prędko doſtánieß. A gdy wolny
ptak nie zepſowány / że pod nie podeydźieß bárzo bliſko / á
tam porwie ſię iedná / iáko tego częſto bywa / y odćiecze od
nich / á ty podiydź co náblizey pod nie / á tám siatkę podrgu-
bną podetkni pod nie co nablizey możeß / á ták odchodź od
nich názad siatkę roztykáiąc: kiedy rozetknieß / tedy obydź z
dáleká w koło / á ták on ptak co ćieka / tedy vwiąźnie w siat-
kę / á ty poſpießay ſię do niego / niedbay ná to żeć ſię drugie

http://rcin.org.pl

porwa / bo nie dáleko pobieżą. á tám przyidźieß do nich bli-
ſko / y poſtáwiß ia iáko chceß / y bárzo prędko ie zábiieß. Ná
śniegu gdy rozumieß że ptak ßalony / tedy sieć ſtaw nań y
śiatki z dáleká / y ſam zaydź z dáleká / á ſkoro ſię im vkażeß / te-
dy poćiekąy będą w sieciách bárzo prędko / ták że y godźiny
v nich nie zmieſzkaß. Kiedy też ptak bárzo popſowány á v-
ćieka z polá gdy vyźrzą kogo ná koniu / iáko tákich ptakow
dosyć / tedy pierwey niż w pole záiedźieß poſtaw śiatki / tám
gdźie ptak vćieka / bądź w ćiernie / bądź w chroſt / ábo w iáka-
kolwiek twierdzą / á ták bárzo prędko doſtánieß. Ná śniegu
támże doſtánieß ich y więcierzem / y broßkiem / y wierßą / y
śidelkámi / y deßczká wielká ßeroká / poſtáwi wßy ták iáko y
brożek / położy wßy im tátárki / ábo iákiegokolwiek zboża / te-
dy ich ták bárzo prędko doſtánieß. Doſtánieß ich też ná wio-
ſnę ná pißczałki / ná podrgubne śiatki: ále ich bárzo wielka
ßkodá / bo nie byłby to Myśliwiec / iedno niewiem iákoby
go zwáć. Rzeczeß / á czemu też inßych ptakow nie ßkodá: te-
mu / że ich nie mamy ták wielkiego pożytku iáko kuropatw.

Kuropatw ná poſłuchy iáko maß doſtawáć zá płáchtą.

Naprzod maß chodźić ná świtániu w pole / y ſłucháć ke-
dykolwiek kuropátwy ſię odezwáły / ábo też y gruchnęły /
to ieſt połotki czyniły / á tám maß bieżeć corychley ku nim
ſłucháć gdźieby zápádły / ábo w ktorymby ſię mieyſcu odzy-
wáły / á ſłuchay pilnie żeby ſię nie porwáły ábo nie odćiekły /
tedy płáchtę ſobie nárządź á idź ná to mieyſce vpátruy / á gdy
vpátrzyß podſtaw śieć pod nie: choćiażby też y nadáley po-
ſtáwił / tedy tam nie długo zmießkaß / bo ptak táki bárzo po-
towny. A gdy też rozumieß gdźieby ptacy bywáli / tedy ßu-
kay ich tákże zá płáchtą / á tám choćiaby w nie wßedł / żeby
ſię porwáły / tedy nie dáleko pobieżą / á tám ie pobiieß bárzo
prędko. To ieſt myśliſtwo nikczemne ále pożyteczne: bo ko-
ßtu niemáß á pożytek bárzo wielki / y koniá nie zmorduieß.

http://rcin.org.pl

Káwká.

Káwká czarnego á śiwego piorá.

Wysokiey myśli/ bo wysoko śiada
Káwká/ ná domiechy ná drzewiech páda.
Gáwron/ Kruk/ Wroná/ iedná comitiwá,
Z tymi naczęśćiey oná przelátiwá.

Káwek dostániesz tákim sposobem iáko Wron abo Gáwronow/ iáko niżey vsłyszysz.

Kraská.

Kraská szárego á błekitnego piorá.

Od krásy Kraską ten ptak iest názwány/
Bo pięknymi pioryiest vmálowány/
Ale obyczay y sposob żywotá
Gdy wybaczysz/ iest szczyra niecnotá.

O Krasce áczćibych co nápisał/ áleć sie niezgodźi ninacz.

Kulig.

Kulig wielki wodny szárego á białego piorá.
Kulig mnieyszy wodny szárego á białego piorá.
Kuliszek máluczki szárego piorá.
Kulik máluczki zielonego á czerwonego piorá.

Miedzy błotámi swoy żywot prowadźi
Kulik/ ná długich przeto nogách chodźi.
Niewdźięcznym ale głosnym krzyczy głosem/
Pokiwáiąc ná wsze strony nosem.

Kuligow iáko masz dostáwáć, á zwłaszczá máluczkich błotnych.

Masz ich dostáwáć tákimi siatkámi podrgubnemi/ ktorymi przepiorek dostáiesz. Gdy obaczysz przy rzekach abo przy ieziorách we trzćinách wielkich gole mieysćá/ á tám ob staw w koło/ tedyć ich náwięźnie kuliszkow pełno/ ták wiele że możesz on więtszy wácek po nie wźiąć: to iest owych czarnych á szárych/ bo tego będźiesz dostawał bárzo wiele. A gdźieby też nie miał śiatek tákich/ tedy náczyń páśiek/ á tám

http://rcin.org.pl

nástáwiay wiecierzy/ tedy ich bárzo siłá náleźre abo też y sidełek ktore zowa plotkámi. A owych więtszych kuligow co ie sieykámi zowa/ tedy ich dostániesz tákimi sposobem iáko sidełek. A wielkich Kuligow dostániesz przezynkámi ná ściesz kach á ná błociech/ ábo też ná táycách.

Kos.

Kos czarnego pio-rá.

Zmyślny ptak táki do śpiewánia bywa/
Bo rozmáitych ptakow náśládywa.
A człowieczy głos conterfetnie/
Kiedy go często wuszy swe przyymuie.

Kosow dostániesz potrzasłkiem wielkim y máłym/ to iest ná Sowkey polámi: iáko to wszytko niżey vsłyszysz.

Krzywonos.

Krzywonos szárego áltowátego y żołtego y czerwonego piorá

Ptak to borowy y wdzięcznie też śpiewa/
A miey sce z tego v Myśliwcow miawa/
Iż go w klatkách dostátkiem chowáia/
A kochánie wielkie w nim miewáia.

Krzywonosow iákim sposobem masz dostáwáć.

PAtrzay w boru gdzieby byłá gorká iáká/ tymże sposobem iákoś wyższey słyszał/ nárządź ná sośniey kołowrot. A tám możesz dostáwáć y czyżow.

Lelek.

Lelek nyegowátego pio-rá.

Mocny ptak Lelek ma to przyrodzenie/
Iże miłuie ćiemne nocne ćienie.
Dzieći swoie w ćień precz od słońcá wiedźie/
Kiedy ie koło słoneczne záiedźie.

Lelká iáko masz dostáć.

DOstániesz go z rusznice/ dostániesz go y sidełkámi/ dostániesz go Iástrząbem/ Krogulcem/ gdy dobrze przyrzućisz.

E

http://rcin.org.pl

Ledwuchná.

Ledwuchná ſárego á czerwonego piorá.

Gdy piekna Zorzá świát ſłońcem odźiewa/
Wten czás ten ptaßek nawdźieczniey śpiewa/
Rádulac ſie że dźień piekny bieży/
Już żaden ptak w gniaźdźie/ w nim nie leży.

LEdwuchny to ieſt Lerki/ a drudzy zowa borowy ſkowronek/ doſtánieß ná polu/ gdy maß kedy gaiek pod borem/ abo też śiatka mála/ vczyniwßy gumience gołe. Gdy waby maß y poſádzeie/ tedy ich bárzo ſnádno doſtánieß.

Ludárká.

Ludárká ſárego á czerwonego piorá.

Leśny ptaßek/ lecz ſie dobrze chowa/
Maß ich kope/ wieczerza gotowa/
Vżywieß ich ſmáczno/ bo nie chude
Rády bywáia/ lecz bedźieß miał zmude.

LVdárek doſtánieß ná potrzaſk/ co niżey vſłyßyß.

Mákolągwá.

Mákolągwá ſárego á czerwonego piorá

Leśny ieſt ptaßek/ piorá rumiánego/
A też głoſeczku nie práwie czuynego.
Ale wdźieczne pienie iego bywa/
A rozmáitych rad w nim ßtuk vżywa.

Mákolągw iáko maß doſtáwáć.

DOſtánieß ich polámi krzowymi iáko inßych ptakow/ doſtánießich też polámi źimie rowcowymi/ doſtánieß ich y podgáynymi/ ále nie ſą połowne ná podgáyne śieći/ bo nie chca dobrze ſpádáć ná źiemie.

Párdwá.

Párdwá moręgiego dropiáſtego y białego piorá.

Polny ptak Párdwá/ nie wielom znáiomy/
Przez mie niektorym ludźiom oznáymiony.

http://rcin.org.pl

Ktoby ich więcey nad mię w Polßcze pobił/
Nie vkażeß mi: Będę ſie tym chlubił.

Pardw iákim ſpoſobem maß doſtáwáć.

GDy poiedźieß w pole/ pátrzay gdźieby ptacy zápádli/ á zwłaßczá w Polßcze/ tedy zśiadßy z koniá/ idź do nich zorychley áby ći nie odćiekły/ wźiąwßy śieć y wßytkie narzędy/ á tám przyßedßy do nich/ pátrz mieyscá dobrego y tego też ke drodze ptaká łatwiey wieść/ bo to ptak bárzo vporny. Sieći nie ſtáwiay przez zagony/ bo ſie iey ptak ſtrzeże/ á zwłaßczá gdy ſie wiácey tráfi: á ták ią poſtaw po zagonu/ ábo záteką miedzą/ ábo też w przyſponie/ á to w Polßcze ále ná Podolu ináksze mieyſcá/ y ináßym ſpoſobem trzebá poſtępowáć.

Fortel: gdy ſie ptak vprze/ á nie chce tám kedy ty chceß/ nie náćieray náń/ ále odeydź przez zagon ábo przez kilká/ á chodź to támto ſam/ tedy ptak obroći ſie tám kedy ty chceß: á gdy ſam chodźiß koło nich/ przywiodßy ie do śieći/ poſpießay ſie do ćiągniy bo ſie rády wrácáią do śieći názad. Ale przeto lepiey dwáy do śieći y do ſtáwiánia/ bo ieden będźie v ptakow ſtał/ á drugi śieć ſtáwiał/ á ták ſnádniey ku káżdey rzeczy kiedy dwá. Płachtá iáka im narzędem ma być/ ktorać ſie zgodźi do Pardw i do Kuropátw/ co zá nią maß chodźić/ ábo też y do ruśnice. Miey płotno ćienkie á co nagęſtße/ vfárbuy ie dębinno/ y vczyń płachtę ná półtrzećia łokćiá w dłuß y wßerz/ tákże ßyie maß vczynić táká iáko v bydlęćiá y z głową/ w ktorey głowie ma być drewno przedłubáne w poſrzodku/ á drugie ná tyle/ tákże też przedłubáne: ále lepiey żeby żelaſko miał ná tyle z tuleykámi/ coby ſie przeginało/ á w tuleyki łaſzczki wetknąć: w ktorym żelaſku ma być dźiurá dla rozpárćia płachty/ ktorą maß rozeprzeć iedną łaſką od głowy áż do tyłu/ á głowę ßnureczkiem maß przyßywáć áż do płachty ku dołowi. Łaſká ma być nátroie ſkłádána/ coby ſie w płachtę zmieśćiłá gdy ią włożyß/ á to dla ſnádnego noße-

http://rcin.org.pl

nia / bo ia włożyß bárzo w máły korban. Kápturek maß v- czynić w puł piáśćiey v wierzchu / coby ſie iedno ná głowę włożył, á pod tym kápturkiem maß vczynić dwie dziury má- łe / coby przez nie pátrzył ná ptaká / bo zá nim y lekko y snádno ptaká zabiieß / y ſieć poſtáwiß bárzo snádno.

Puſtułká.

Puſtułká żeleżiſtego á liſowátego piorá.
Puſtułká ſzárego piorá.

Leśny ptak Puſtoł / y lotu buynego /
Zgłádźi robaká w leśie nie iednego.
Wießa ſie ſkrzydły ná powietrzu pilnie /
Vpátruiąc gádźiny vśilnie.

Puſtułek iáko maß doſtáć.

Doſtánieß ich ták iáko Drzewlikow ábo iáko kobuſow / iákoć wyżßey ſłyßał / áleć ſie ná máło zgodzo: doſtánieß ich też wieczkiem w dźieniách ábo w dziurách w drzewie.

Przepiorka.

Przepiorká ſzárego pio- rá.

Przepioreczká tá ſie w polu báwi /
A tám ná nie rad Myśliwiec ſtáwi.
Krogulec wielki to iey nieprzyiaćiel /
Gdy mu niebogá iedſi iáko ná cel.

Przepior ná przepiorki iákim narzędem ma być.

VCzyń z wierzbiny ábo z lipiny iáko by koryczko / coby ná dwá pálcá ná ßerza / ná puł piedźi ná dłuża ma być ßyiká / y maß ßyikę przez ſięći żegádłem ábo świderkiem przezżeć / ábo vrzewiertieć: z tegoß to korytká ma być dziurá / á tám wo- łoż z włoſow końſkich promień dobry z ogoná / pozginay y w korytko włoż / á tám przyłoż ſkorka iáká báránia ábo liśia / ie- dno coby cáłá byłá / coby dech nie przeßedł / á to przywiąż ßnurkiem mocno / á ná wierzchu zßiy / ták żeby nigdźie dech nie wychodźił / iedno coby ßyiká ßedł do píßczałki. Píßczał- kę maß mieć łabęćia ábo żorawia ábo ſárnia / á od niewoley

http://rcin.org.pl

z ſtárey geśi dobra: á tám maß w niey przewierćieć dwie dce podle śiebie / y maß nárzedźić żeby o dwu głoſu pißczałá: á ná końcu maß zátkáć woſkiem. A gdy ią bedźieß nárzadzał/ wynidź w pole / y nárzadzay ią tákże właśnie ná głos świerczakow coby áni nieżßey áni ćieniey / tedy káżda przepiorká do ćiebie przyidźie / y wetkni w te to ßyikę / oblep woſkiem co nalepiey / żeby dech nigdźiey nie wychodźił / tylko w pißczałkę. Ná wierzchu przepioru maß vczynić dźiurkę iesliże by tchu śiłá było / tedy go tám vpußczáć przepchnawßy iglkę. W przepior maß vderzáć trzemá pálcomá poſpołu złożywßy ie / á tám żeby był ieden po drugim / żeby pißczałká przegryżałá: gdźieby rázem wßytkiemi trzemá vderzył tedyby źle / przepiorká by nie przyßłá / bo poßedßy tedyby ſie wróćiłá. Miewáią też drudzy iáko mießki przepiory / pißczałki toczone ábo też y kośćiáne / ále to nie dobre / tylko niemi przepiorki wzławiáią / bo to tylko w Krákowſkim Woiewodztwie tákowe przepiory / ále też z nimi nie wſkoráią.

Przepiorek iákim ſpoſobem maß doſtáć.

WEźmi śiatki podrgubney y przepior / idź w pole / á tám ſłuchay gdźieby ſie przepiorká odezwáłá / poſtaw śiatkę coby przez kilká zagonow od niey / ledá gdźie w brożdźie / ábo ná miedzy / ábo też kedy w przygonie / á tám vśiadź przez zagon od śiarki / ábo ſie vkładź / odzywaiąc ſie gdy ſie też oná odzowie / ále ieno raz coby iedno záſłychnełá / á potym bedźie ſie rychley odzywáłá y rychley przybieży / bo iákoby kilká rázow w przepior vderzył / tedyby ſie ná mieyſcu odzywáłá śiedząc / ále nie trzebá zá káżdym rázem / iedno raz ſie odezwáć / y to powáluczku. A gdyby rozumiał że w dobrym mieyſcu á śiatki długie / tedy odeydź w zad powáluczku chylkiem / y obeydź w koło tedy ią wpedźiß: gdźieby też obaczył żeby w ſtawioną przepiorká / tedy poſtaw śiatki / tedy ie wpedźiß do nich. Doſtánieß ich też y ze dzwonki gdy owo ná ożynkach.

http://rcin.org.pl

Dostániesz ich też y z legáwym wyżłem. A to myslistwo trwa od świetego Woyćiechá áż do świetego Bártlomieiá.

Przepiorek z Kobcem málowánym iáko dostáć.

PIerwsza / żeć sie zgodźi do legáwego wyżłá / zgodźić sie też y ná przepiorki / ná kuliszki / ná skowronki / tákowym sposobem: Weźmi siatkę tákim narzedem iáko niżey vsłyszysz: to iest przykrywálná. Idź w pole wziawszy wyżłá y Kobcá ná tyklo ná długie / vwiąż go ná długim sznurku / á gdźie vyźrzysz ptászká ábo przepiorki / ábo ieśli też y przed wyżłem gdźie zápádnie / támże biegay biegiem ná to mieysce / á machay Kobcem że bedźie iákoby látał koło ćiebie nád ptákiem / támże nákryiesz go iáko chcesz. Nákryiesz ie też ták y pod dźiwokimi Kobusy / gdy kedy latáią: toż myslistwo bárzo potrzebne do legáwego wyżłá gdy go wpráwisz. Dostániesz ich też y sidelkámi gdy kedy gesté zbożá / czyniąc im śćieszki nád brozdámi: á to narychley ná Podolu ábo ná Wołyniu tákie Myslistwo popłaca. Dostániesz ich też y z ptáki rozmáitemi.

Potrest.

Potrzest szárego piorá.

Z gminu ptaszkow máłych Potrest nie wietszy /
  W leśie sie chowa / w żywnośći nie miekszy:
Gorobaczki leśne saiego potráwy /
  A szukánie ich to wszytkie zabáwy.
Potrestá dostániesz ná potrząsk / y ná lep / y v wody.

Piszczek.

Piszczek szárego piorá.

Przy wodách piszczy / y tám sie da słyszeć
  Piszczek / niechcac v Mysliwcá dyszeć.
Vmyka sie po rozlicznych brzegách /
  Przedśie nie iest náchytrszy w swych biegách.
Piszczká tákże też dostániesz iáko y Potrestá.

http://rcin.org.pl

Pliſzka. *Pliſzká zielonego piorá. Pliſzká białego á śiwego piorá. Pliſzká żeleźiſtego á żołtego piorá.*

Pliſzká żoicá kiedy iuż przyleci/
Igráiąc/ látu ráduią ſie dźieci.
Śiwaiąc wioſná ták prędko przybieży/
Choćia ieſzcze śnieg po polách leży.

Pliſzki doſtánieſz polámi ná podoraney roley narychley/ ábo kędy przy wodźie/ ták iáko niżey vſłyſzyſz.

Rzemięśnik. *Rzemięśnik ſzárego piorá.*

W trzćinách geſtych Rzemieśniczek robi/
A ſubtelnie ſwe gniazdeczko zdobi.
Trudne drogi do pálacowiego/
Nie káżdy ſie iść waży do niego.

Rzemieśniká doſtánieſz potrzaſkiem/ iáko niżey vſłyſzyſz.

Rarogow y Sokołow do tem iákim ſpoſobem maſz doſtáwáć.

Naprzod pátrzay mieyſc przy iákich błoniach/ gdźieby ptakow było doſyć rozmáitych/ á tám vczyn ſobie w źiemi bude/ nákryi darniem chedożuczko/ coby było nieznácznie y maſz mieć gołębiá ná kiążku záślepionego ná budźie/ ktorym będźieſz wſparat: á gdy go podnieſieſz ma być ze dwu łokćiá od źiemie. Drugiego gołębiá maſz mieć ná śiatce ná iákiey kolwiek/ bądź ná ſpwku/ tez tákże záślepionego/ y maſz mieć śiatkę dźiwocza klinaſta/ co nadaley może być od budy/ y maſz mieć ná niey gołębiá co nabyſtrſzego ná ſznurze w dołku/ to ieſt iáko w klatce/ w tákiey iáka czyniſz ná ſłowiká w źiemi/ y maſz mieć dźierżbe ná budźie/ ktora będźie miáłá dźiurke do budy/ co przed ptakiem będźie vćiekáłá/ gdy go vyźrzy/ bo ſie po tym máſz znáczyć: y maſz naprzod pilnowáć owego gołębiá co ná budźie/ gdyćby go ptak zábił á przypadł iákikolwiek tedy go maſz wźiąć ręką z budy/ ták iáko iáſtrzab á przez dách ábo podgmieżniki przez bude/ á gdyćby niech ćiáł do owe

http://rcin.org.pl

co ná budźie/ tedy ruß ſparkiem owym co ná śiećiieſt náiákieykolwiek/ á gdyby śie ták byſtry tráfił/ tedy mu maß owego wypuśćić co ono w ſtronie ieſt ná śiatce w źiemi: á gdyć go vlowi ná gorze/ tedy maß pomáluczku przyćiegáć go ná śiatke do ſkobliczki/ ktora będźie w źiemi ná śiatce: á tám doſtánieß káżdego ptaká bądź Rarogá/ bądź Sokołá/ bądź Jaſtrząbá y Kánie: bo to pożyteczne myśliſtwo/ ále bárzo teſkliwe. Miewáia też Pruſacy ießcze inák ſie przyprawy do tego/ ále ty w to nie tráfiß áżbyś vyżrzał. Budá ma być ekragláz obręczy iáko przykłádek. Gołębi maß mieć doſtátek.

Ná Rarogi y ná Sokoły śiatká iáki/ z narzędem ma być.

NAprzod poczni śiatke ná oku ábo ná dźieśiąći/ á ma być ták geſta iáko rozjazd ná kuropátwy/ maß iey mieć ſążen ábo trzy/ vpoboczniće maß iey mieć łokieć ábo pięć/ ßnurká w śiatke ſążeń ábo ßeść/ trzy ſążenie w śiatke á trzy ſążenie do orzechá przed śiatke: y máia być v śiatki dwá kołki/ ieden v ćienkiego końcá/ to ieſt v kliná/ á drugi v ſpodniey wierzbeczki/ trzeći v orzechá w ktorym będźie ßnur chodźił/ á ten kołek z orzechem ma być ták dáleko przed śiatką iáko śiatká długa: á tám maß węzełek záwiezáć/ táki żeby orzech z ßnurká nie ſpadał/ á do tego węzełká máß ßnur wielki przywiązáć. Strzałá ma być iáko pálec wzmießß ábo ćienczeyßa/ á ma tey być puł trzećia łokćia: do tey ſtrzały maß mieć ßrubke z tuleyką/ ktora ma ſie obrácáć w ßrobie/ y w nie maß ſtrzałe wtykáć kiedy śiatke ſtáwiaß: á drugi koniec ćienczeyßy maß przywiązáć do obierzki/ á támći śiatká dobrze wſtánie. Gdy ná zmárzłą źiemie/ maß mieć ábo ßroby abo gwoźdźiki żelázne/ iedno nie przepominay mieſá przytknąć iákiego kolwiek ábo przybić: bo ptak vyżrzawßy śiatke bárzo rad odćiaga. Maß mieć trzy ſtá łokiet ná kołowrotku gdy śiatke poſtáwiß/ żeby tym rychley od chodźił od śiatki. Drudzy powiedá

ia że może ná konia wsieść: ále ia tego dobrze świádom/ nie tylko żeby miał ná konia wsieść / ále radby y odszedł coryczley: bo wsiadáiąc ná konia/ tedyby sobie zámieszkał y ptaka by sobie odpłoszył: chybá gdźieby sie trafiło przez iáką wode/ abo żebyś szkápe leniwą miał / żeby zá tobą niechćiał iść/ tedy rozjáchawszy sznurá z połowice tedy masz wsieść/ á pochyliwszy sie ná koniu odieżdżáć tym rychley / sznur roztaczáiąc. Gdy obaczysz po ptaku żeby był bystry á zwłaszczá ćwik/ tedy muśisz drugi sznur przywiązáć/ bo go ná tym nie wiedzieś: ráczey laske wetkni w źiemie ábo kord/ dla tego żeby kołowrotek ná to záłożył/ żeby go snádno z konia dośiac: ále lepiey y pewniey z śieść z konia y porwáć ná źiemi.

Gołebia iákim narzędem masz mieć.

NAprzod mieysznurá sążeń abo ośm/ wage masz mieć funt ołowu ábo też żeláza/ nie wiecey/ bo z tym żaden ptak nie vciecze/ kiedy wielki Jástrząb/ á zwłaszczá ćwik/ tedy weźmie y będźie z tym przez stáie ábo przez kilká/ ále przed sie nie vćiecze tym go rychley dostániesz: v tego sznurá općiny máia być takie száre nićiáne iáko y sznur. Wácek masz mieć rzemienny ze dnem / to dla tego żeby Gołąb wolno w nim śiedźiał á nie zadłáwił sie. Abyś też wiedźiał że Gołąb prosto z dworu vłápiony lepszy/ śiwy ábo czarny nalepszy ná káżdego ptaká.

Ná Karogły ná Sokoły Słter, ná kształt Kutnicy, iákim narzędem ma być.

VCzyń sobie ná kształt łásy śieci co nád tym śieć ma być. Sieć masz mieć tákim narzędem iáko niżey vsłyszysz / to iest kutnia ná Krogulce/ ábo insze ptaki/ iedno masz mieć drążek zákrzywiony v końcá miásto obłaká/ co masz śiatkę záwieszáć/ átá łásá z śieći/ tedy ma być skłádana: á gdy ia rozetkniesz tedy ma stać na czterech laskách/ ná łokćiu ábo ná pułtoru od źiemie: miásto wag tedy po kesu śieći vwiąż do znáku co

http://rcin.org.pl

kamień będźieß kładł/ kiedy śieć postawiß. Gołębiá maß v-wiązáć ták własnie iáko w kutniey ptaßká z klatká. A to maß wßytko z sobą nośić/ gdy w pole poiedźieß dla dźiwo-kow/ bo te śieć postáwiß tám w dobrych polách y możeß le-dákogo przy niey zostáwić/ á sam poiedźieß w inße polá: bo tám gdy przybieży Rárog ábo Sokoł/ tedy sie tám sam vło-wi. Gołąb ma być záślepiony ieśliżeby bystry był/ á ieśliże wolny/ tedy nie trzebá.

Z śnurem ábo śidełkiem iákim sposobem maß dosta-wáć Dźiwokow.

NAprzod miey ßnur ten ktory maß do dźiwoczey śiatki/ ábo iákikolwiek: gdy ptak Gołębiá vmorzy/ ábo iákiegokol-wiek ptaká/ tedy obetkni czteromá laßczkomá pobobo/ ábo miey krzyżyk/ ktory położyß ná mieśie/ y maß końce w zie-mie wetknąć/ á mięso iákiekolwiek będźie ßroba ábo kołecz-kiem przytknąć do źiemie/ á tám ßnur połoz ná tych laßcz-kách/ obßerz vczyniwßy kobyłkę/ á tám go ściągnieß pomá-luczku zá spony: y maß mieć skobliczkę támże nie dáleko mie-sá/ co przez nie ßnur przewleczeß/ á tám ptaká pomáluczku przyćiągnieß. A ten koniec zá ktory dźierżyß/ tedy go maß kołkiem do źiemie przytknąć/ ábo v czego owiązáć coty chy-ley/ á tám sie ptak nie obráźi.

Sidełko iákim narzędem ma być, bo y to iest bárzo potrzebne.

MIey ßnurek ná dwá łokćiá/ v ktorego kołeczek vwiąż maluczki/ ábo háwteczkę/ ábo wkręć w sámy koniec wło-śień/ ábo kilká/ gdźieby kobyłkę miał vczynić/ y maß te wiá-záć od opećin ná trzy łokćie v tego ßnura co gołąb ná nim. Gdyby stáwiał ná ptaká/ tedy maß mieć drewienká tákim sposobem iáko wyżßey słyßyß do ßnurá/ ábo też y beliczkę położyć ná mieśie ná krzyż/ ptak gdy przybieży/ kiedy chce mięsá poćiągnąć/ tedy sie sam zá spony zádźierżgnie: A ieśli-

http://rcin.org.pl

by też gołebiánie miał / tedy toż śidełko gdyby obaczył / że
ptak co vmorzył / tedy vwiązáć iákie drewno ábo kámien v
śidłá / á tam go snadno dostániesz.

Rarodzy ábo Sokoli ná coć sie zgadzić máią.

NApierwod do zaiacá iáko ie masz wpráwowáć. Gdy ie we=
źmiesz noś ie z pierwu leguczko w czapkách / to iest dla obrá=
żenia / á nie kwap sie z wabieniem áż ie práwie dobrze vno=
śisz: á gdy sie dobrze vnoszą / vwab ie do reki práwie dobrze /
iedno strzeż żeby sie ná sie nie zwaśnili. Potym karm ie ná
łupieżu / ábo też y ná trupie / ták żeby ie dobrze wokarmił mie=
dzy psy / y ták ie też sadzay: á to dla tego żeby sie psów nie ba=
li. A gdy ie dobrze wokarmisz / á ptakow by wpráwnych nie
miał / tedy weźmi łupież / tám przywab ie przez iáki chrost / á=
bo przez iáką doline / to iest ná głos: á gdyć przybieżą / tedy
skocz z łupieżem / á gdyć przykiną po rázu ábo po dwu / tedy
stan á tám nákarmi ie práwie dobrze / iedno tego pilno strzeż
iákoby ich nie poswaśnił / á tego czyń raz ábo kilká. A gdyć be
dą przykiwáć dobrze / tedy dostań im zaiacá żywego / zwiąż
mu skoki dobrze / á każ pánu Tátusowi że pilnie od chrostu
z łodka z áieżdżą / ábo z owym ręczym chartem / bo więcey z=
wiązány rad sie ma do lásá / ábo y z łamánym skokiem / á tego
czyn raz abo dwá / á im więcey tym lepiey. Potym beśpiecz=
nie możesz popuszczáć do zaiacá / iedno pátrz mieyscá z pier=
wu dobrego / á z włászczáy w szczerzech nie wodzi / bo gdy
chcą być dobrzy / tedy mu choykánie nie záwádzi. Fortel / gdy
z krzeczoty ieżdzisz / á chcesz żeby nie wpadáli / tedy nie prze=
ćiw sie stáwie / nie przyglądzay ich bárzo z pierwu / y stwár=
ny nie wielkie day / tedy wpadáć nie będą: á gdy młodziki w=
padáć nie będą tedy y ćwiki. Dziwoki iákiekolwiek wadź / te=
dy ie dzierz ná wodzy / bo tego iest potrzebá / y z ręki nie spu=
szczay / bo sie temu nie przeciw żeś z nimi cáły dzień ieżdził /
przed sie iesz wieczorá nos / iedno żeby nie w gorącey i zbie /

http://rcin.org.pl

bo to ptakom ßkodźi/ á z właßczá gdyby mroz był ná dworze.

Rarogi látácze iáko maß wpráwowáć.

GDy ie vnośiß / vwabie do rek/ co nalepiey / á gdy vwabiß / popaßczay ich koło śiebie/ to iest w polu kedykolwiek/ jeno tego strzeż by nie opadadli z pierwu/ żeby iedno oblecieli raz ábo dwá / zárazem vkażeß im reke / bo chociażby oblecieli raz abo kilká opádli/ tedyby tego záwße chcieli. A tám gdy ie dobrze vwabiß / tedy wychodź z wyżłemy z śiecia / á tám zástáwiay parza wyżłowi / ábo też y grzanki zákładay / tedy tám śiec noś do wyżłá / á kármie ná śieci ták żeby ie co nalepiey wkármił á támy wyżłáy śieci bedą pilnowáć y poznawáć. Nizey wiecey vsłyßyß iáko sie z innu bedźieß miał spráwowáć.

Z Sokoły iáko maß postępowáć.

GDy dostánieß gniezdnikow tedy ie chowáy ná iákiey kolwiek wieży ábo domu/ co nawyżßey możeß/ ábo też y ná drzewie / á tám ie kármi ták długo kolácacim/ lec sie wylatáta práwie dobrze/ ták żeby sobie poczeli vławiáć. Rzeczeß/ odstapia mi. Nie boy sie/ nie odstapiać/ ia tego dobrze świadom. Gdyćby sie tráfił tákowy/ żeby odstapił/ ále przed sie przybiegałby przez trzeći ábo przez czwarty dźień/ á tám go snádnie dostánieß bo im sie lepiey wylatáia/ tym beda y gornieyßy y łownieyßy/ y rychley ie wpráwiß. Spytaß mie / á nie wiem iáko ich mam dostáć? Postaw śiatke/ á tám położ deßczke z mięsem/ ábo gołebiá vwiąż/ á gdyby nie chćieli przypáść/ tedy spar vczyń/ ábo też y zá wieża nágorze ich dostánieß/ á gdy ie weźmieß ná reke/ tedy noś pilno/ czapek z nich nie zeymuiac/ tylko iedno ná noc. A gdyby sie tráfiło gniazdo twárde do noßenia/ tedy noś pilno z rak ich nie spußczáiac/ y w dźień y w nocy/ to iest ku ostátkowi ná donaßániu. Fortelu żadnego nie pátrz áni obreczy/ áni żadney rzeczy/ bo táni ptaká bárzo predko obráźi. A gdy ie vnośiß/ tedy ie wab na

http://rcin.org.pl

pierwey do reki/ to iest ná ſznurze raz ábo dwá/ á potym bez ſznura vwab ie dobrze/ a gdy ſie dobrze vwabia do reki/ tedy karmi ie ná wabie/ ták żeby ie wkarmił co nalepiey: á gdy ie wkarmiſz popuſzczay ich/ wady im wymiátay/ ták długo áż poleca dobrze. A gdy iuż dobrze poleca/ tedy gołebia záślep/ wypuść im kedy kolwiek przy wodách/ á tám czyn tego raz abo dwá/ ábo też záſadź chłopcá kedy w wodźie z káczka/ á tám gdy ptacy náſtapia/ tedy ná ten czás kaz wyrzućić/ á tám ptacy ſpádna y vłowia/ á tego czyn raz ábo kilká: á wſzákże ſie tráfi że nie wymiátáia nic żadney rzeczy/ ptacy imą ſię vławiáć/ gdy ſa tedy puſty dobre/ á zwłaſzczá kiedy ſię ptacy dobrze wylatáia/ ábo też y podymieżnicy.

Z dźiwoki mnieyſza praca/ iedno ie trzebá dźierżeć ná wodzy/ y barzo pilno nośić/ y z ręk nie ſpuſzczáć nigdy. Gołebiá trzebá mieć záwſze żywego w wácku. Z gołebiá może być dwoy pożytek/ iednáże mi ſię przygodźi do ptakow/ druga że ſie zgodźi do śiatki/ dla dźiwoká/ ktorego záwſze możeſz miewáć przy ſobie.

Sokoły y inſze ptaki iáko maſz chowáć ná źimę.

NAprzod gdy obaczyſz w Jeśiem chłodne dni y wody/ po ſadź wczás/ to ieſt dla popſowánia ptakow: a gdy będźie ku źimie/ miey im ćiemna iáka komore chędogą/ ćiepło: a gdyby nie miał tákiey komory/ nárządź źćim w izbie komorke tedy przy kocie/ ábo ſkrzynie wie ka/ to ieſt dla prochu/ iedno tego ſtrzeż/ żeby proch do nich nie dochodźił/ gdy będą vmiátáć. Jeśćim daway chędogo ná chędogiey deſzczce/ abo ſie też trafi y ná reku. Stwacn im nie trzebá dawáć áż ku Márcowi. A gdyby doſtał dźiwoká/ maſz go vwiązáć na chędogiey źiemi o klocká/ kedyby ſie nie przechodzono czeſto/ y maſz go ponaſzáć po troſze przez wſzytke źime/ żeby ćie poznawał y w reke ſie wiodł/ á tám przedſie ná pientku maſz go ſadzáć ná chłodźie/ iedno iż w ciſzy/ á w ćiemnośći/ nie trzebá

z nim pátrzyć wiele/ á nie masz ich bráć áż około zwiástowánia Pánny Máryey/ ták tych stárych/ iáko y Dźiwokow.

Rarogi masz też chowáć w ćiszy / śiadło masz im obwinać pisnią ábo śiánem ábo też y słomą. á gdy wielkie wrozy/ w izbienie masz ich pátrzyć/ okrom że iena sobie gardłá zágrzeią.

Jástrząbá ládá gdźie/ iedno iż w ćiszy.

Kroguicá też w ćieple / ták iáko y Sokołá / ábo kedy w wielkiey ćiszy w koycu/ ábo też y w iákiey komorze/ iedno mu trzebá często dawáć świeżych ptaszkow ábo świeżego Gołębiá/ y kurczatko dobre/ okrom wodnego ptaká/ mięso iáłowicze dobre: y v pieńká też dobrze/ iedno lepiey w koszu ábo w iákiey komorze żeby sobie wolno látał/ bo to iest koszt niemáły y praca/ á pożytek niewielki.

Drzemliki iáko masz chowáć. Tákże też miey im komore ćiepla ábo kownáte coby wolno látáli / á ták że też im lepiey ie będźiesz chował/ tym będą lepsze y cudnieysze.

Z Jástrząbem iákim sposobem masz postepowáć. Gdy go weźmiesz ná rękę / iákiegokolwiek/ bądź wielkiego bądź máłego / nos pilno áż go vnosisz co nalepiey : á gdy vnosisz/ vwab go co nalepiey / á niewab go nigdźiey przy domu/ żeby go pierwey ná kokosznie wpráwił niż ná co inszego : ale wychodź z nim w pole/ á támgo wab. A gdy go owabisz/ wkarm go naypierwey w przepierzyca iákiby kolwiek był / chcesz li mieć co dobrego z niego/ do czego by go kolwiek chciał mieć/ to iest z tydźień / potym tákże go też w kuropátwe wkarmi: á gdy się dobrze wkarmi / tedy vganiay im co chcesz iesliże dobry / tylko go do Záiacánie mieć boby go nie długo miał. A gdy chcesz żeby się z ptakiem niepomykał / tedy w ten czás nie doświádczay wyżłow iedno co nawolnieyszego wyżłá bierz/ to iest ná ten czás kiedy go napierwey wpráwuiesz/ bo tym ptaki psuią. Gdy chcesz do káczki być myśliw z nim/ tedy iedź sámowtor / chcesz li mieć pożytek iáko práwy My-

http://rcin.org.pl

śliwiec: nie po náßemu/ to iest/ nie po Mázowiecku/ bo do pieru mowiß biy/ biy/ zátopił/ áno iuż nie wczás/ á ty ſie też z ßkápa topiß.

Z Krogulcem iákim ſpoſobem mißpoſtępowáć.

GDy weźmieß ná ręke iákiegokolwiek/ bądź gnieźniká/ bądź Podgnieźniká/ bądź też y Dziwoczká/ noś go pomaluczku z pierwu/ iedno ná zorzách ponaßay po kęſu dzień ábo trzy/ potym noś pomaluczku ták że go vnośiß práwie dobrze: ty á ptacy nie bywáią dobrzy/ że nie donaßaiacie wabia. A gdy go vwabiß/ tedy iedź ábo idź w pole co z nawolnieyßym wyżlem/ á ták go wkarm/ im go nalepiey wkarmiß/ tym będźie lepßy.

Sowá.

Sowá puhacz ßárego piorá.
Sowá mnieyßa Puhacz ßárego piorá.
Sowá leśna ßárego á rábego piorá.
Sowá rogáta leśna ßárego á rábego piorá.
Sowá białego piorá. Sowá czerwonego czarnego y białego piorá.

Nienawiſna wßytkim ptakom Sowá/
Wzroſt mierźiony y odera głowá.
W nocy ptaká nie iednego ſprzątnie/
We dnie śiedźi iáko czárt pokątnie.

Sowy Puhaczá iákim ſpoſobem doſtáć.

OBacz gdźieby bywáłá/ tedy tam vwiąż iey kokoß ábo kaczkę/ ábo mieſá iákiego ßtukę przybiy do źiemie/ á tám gdźieby obáczył żeby ſie naiádłá/ tedy ná drugą noc poſtaw śiatkę dziwoczą/ á ſam ſobie budkę vczyń. A gdyćby ſie niechćiáło śiedźieć/ tedy poſtaw brożek śieći co nawierßy możeß/ y co nawyżßy/ á tą zábßczy/ ták iáko ná myß/ á mięſo ábo ptaká iákiego tedy pod żárdką vwiąż/ á tám ruß y żárdki/ tedy śieć ná nię ſpádnie/ ábo y roziazd kuropátwi ábo śieć zdiecza iáko náiáſtrząbá A gdy ia ná iaycách naydźieß/ tedy ták poſtaw śiatkę ábo táynik/ á gdy vśiedźie tedy ia nákryieß: ábo ponożcále pewnieyßa śiatka. A gdy iey dźieći naydźieß tedy

http://rcin.org.pl

ie wwzday/ á tám bedźieß miał śilny pożytek. A gdy iey maß ßukáć/ tedy weźmi wyżłá/ á tám ią rychley naydźieß/ ábo ią kimkolwiek psem. Spytaß mie co mi po niey: niżey vsłyßyß co po niey.

Sow srzedniech iákim ſpoſobem maß doſtáwáć.

NAprzod weźmi lep idź do láſá/ vczyń ſobie ſtárki dwá ábo też y trzy obzwyß coby o dwu noßkách ták miąższych iáko trzćiná dobra/ ná łokieć ná długą/ á tám bude ſobie vczyn dobrą gęſtą/ odzyway że ſie wkuwiek tákim głoſem iáko Sowá: á gdy przybieży/ tedy odzyway ſie máluczką pißczałeczkę śikorczaną/ ábo też gębą iáko myß/ tedy oná opádnie ná ſtárku ſłucháiąc/ á tám doſtánieß ich co chceß: doſtánieß y przy wśi.

Drugim ſpoſobem iáko iey doſtánieß.

VCzyń ßnur miąższy z zgrzebi iáko wielki pálec/ coby był nakoſmátßy/ á támvwiąż go od tykłá do tykłá co nawyżßey możeß/ támże w leśie/ á gdy padnie ná ßnurze tedy ſie przewróći nogámi wzgore/ á tám ią weźmieß. Fortel kiedy nalepiey ná nie. Pátrzay gdy dźień napogodnieyßy á noc bárzo ćiemna z wieczora/ tedy tam niżey vſłyßyß co: po niey będźie/ á wßákże ſie zgodźi ná pißczałki/ to ieſt ná Járząbká/ y ná śikory.

Sowká.

Sowká Puſzczyk ſárego á rábego piorá.
Sowká máluczki Puſzczyk ßárego piorá.
Sowká máluczka co ſię w głuchych leśiech chowá, iáko wrobl drozdowátego piorá.

Wſtodole/ wdomu/ Sowek ná Kośćiele/
Naydźieß ledá gdźie/ by iedno chćiał wiele/
Przygodząc ſie do polá ptáßego/
Bowiem ſie z chodzą do narodu tego.

Sowki máłey Puſzczyká iákim ſpoſobem doſtáć.

GDy gdźie ieſt/ záśiądź ná nie z śiatką ábo z łáynikiem/ vwiąż że tey myßkę ná łáncußku/ ábo ptaßká máłego iákiego

http://rcin.org.pl

kolwiek á tam ruſzay go ſznurkiem/ żeby obaczyłá/ á támiey záráżem doſtánieſz. Jeśli też niecki poſtáwiwſzy abo brożek ták iáko ná kuropátwy. Młode gdyby zlećiáły/ tedy ie śidełkiem pozbieraſz iáko chceſz. Doſtánieſz iey też y Jáſtrząbem/ iedno ia predko rátuy/ żeby iey nie obrážił bárzo/ ábo krogulcem miey ptaſzká żywego ábo cokolwiek/ dla rátowánia predſzego: niżey uſłyſzyſz coć po miey bedźie.

Sieć iákim narzędem ma być ná polnego ptaká.

NAprzod day ſobie wierpce vczynić/ iáko drotowy poſtronek śrzedni ná ośmdźieśiat ſáżeni ábo ná dźiewiećdźieśiat/ á druga krotſza: ná tey dłuzſzey maſz śieć ſtáwiáć/ á te krotſza nádwiezowáć kiedy potrzebá. Sieć gdy wielka/ tedy iey doſyć ná ſto y ná 20. ok/ á kiedy oboiętká/ tedy ma być ná pułtorá ſtá/ ábo y więcey. Ná pobocznice/ maſz vczynić deſzczke iáko tey połowicá co śieć ná nie robiſz/ ná dłużą gdy wielka ná pietnaśćie ſażniow ábo ná ſzeſznaśćie/ á oboietká ná dwánaśćie ábo ná trzynaśćie/ to ieſt dla káczek. Drudzy miewáia wielka ná ośmnaśćie ſażeni/ ále nic po tym. Strzaſy do wielkiey śieći ná cztery łokćie máia być. Klobá ma być żelázna ábo drewniána ná moc/ do máłey ná trzy doſyć. Stáwić maſz ná cztery ábo ná pułpięty ſtrzały/ to ieſt ná ſtrzałe ſtáwić maſz. Ważyć ći nie trzebá/ chybi nie bedźie/ iedno dobrze ſtrzała podkopywáy. Złobkow nie trzebá iáko drudzy miewáia. Siáná ábo perzu miáſto złobkow podbiy. V ćiagu nie miey zawodu wielkiego/ iedno koniá raczego/ coby ſie z mieyſcá raczo porwał.

Sieć rzeczna iákim ſpoſobem ma być nárządzona/ ktora ſie zgodźi y ná Párdwy.

NAprzod śieć tákim narzędem ma być/ iáko ná gęś ábo ná Żorawiá/ ábo ná inſzego ptaká/ iedno iż tákowa coby ia ſobą poćiagnął/ to ieſt cienka. Obierzy ſześćdźieśiat ſażeń doſyć/ á śieći dwánaśćie ſażeń. Sieć ma być ná ſto ok/ ieno geſt

http://rcin.org.pl

ſza. Strzały ná pułczwártá łokćiá / maſz ie ſtáwić ná puł łokćiá od ziemie. O ſkrzydłki máią być z obu ſtron tákie / iákie v ſáku / á maſz ie puśćić od pobocznic / to ieſt od ſtrzał / im dłużſze tym lepſze / á zá płáchtą lepiey / zá táko co zá kuropátwámi chodźiſz.

Sieć Cietrzewia iákim narzędem ma być, to ieſt Száter.

V Rob śieć ná czternaśćie ábo ná pietnaśćie ſążeń / ma być ták ſzeroka iáko y długa / ma być okrągła / oſádź ią obierzámi wkoło ná wſzytki cztery rogi / żeby ták był iáko wzdłuſz ták y wſzerz / á vczyń ią ták wcino coby Jádránic nie było / á potym przewlecz ſznury dwá od rogu do rogu / á drugie dwá poprzecz śieći ná krzyż / v ktorych máią być záwodnie / to ieſt v tych krzyżowych : maich być po pułtrzećia ſążenia / ktore maſz wiązáć v kołow : to dla tego żeby ſie śiec podnośiłá / że by ptak dobrze podſzedł. We śrzodku śieći ná krzyżách maſz wyrznać dźiure / y maſz koło vczynić z ſtryczká: drudzy czynia obrecz żelázna wielka / ále to nic po tym / bo ia tego dobrze świádom / bo to należy ná oſádzeniu śieći / y ná ſtáwiániu. Drążek ktory Száternikiem zowią ná ktorym śieć ma ſtáć / ma go być ſześć łokieć ná dłuż: ſtryczek ma być vwiązány v kołá śiećiánego ták długi iáko y drążek / y maſz v niego kobyłke vczynić ná końcu ſzáterniká / to ieſt v drążká: maſz weſprzeć troche v wierzchu dla ſtryczká żeby ſie nie zemknął. Drudzy czynią iákoby widełki żelázne z tuleią / co v bijáią ná Száternik / ále po tym nic. Potarcz miey według płaká: v tey potarczey ma być kneblik ná końcu / táki coby od kołká do kołká: á tám gdy śieć maſz podnośić / tedy maſz Száternik wytknąć tym kołem ktory w śieći ieſt / támże ſtryczkiem maſz záwádźić zá to záwrabienie / ták żeby doſiągł do onych kołkow gdźie maſz záprzęczyć / támże maſz te kobyłke / ktore v ſtryczká ieſt záwiązána / záłożyć zá ten kne-

http://rcin.org.pl

blik ktory iest v potarzy: á tám gdy ruszysz potarza / tedy sie kneblik zemknie / á stryczek z niego spádnie / á tám predko sko czy sieć / im ią nalepiey postáwisz / á masz ią podnieść coby ptak podszedł dobrze pod nie.

Sieć Mrzeża ná Cietrzewie iákim sposobem ma być nárządzona.

NAprzod vrob sieć ná trzy kopy ok ábo ná cztery / ábo y wiecey / bo im wietsza tym lepsza / ma iey być sążeń ábo dwá= dźieśćiá / masz ią osádźić / y ma być dwá rázy dłuższa niż szer= sza / y vczyń Jadro śrzednie niewielkie / coby sie bárzo máło sieć kurczyła: á gdy ią masz stáwiáć / masz ią przybić ze dwu stron kulkámi / tył wszytek y bok ieden / y drugiego boku dwie częśći / á trzećią zostáwić. V tego rogu czwartego masz kot wryć co naglebiey / ktore° ma być łokieć ábo cztery ná zwysz nád źiemią: v ktorego kolu masz rog podnieść y záwádźić ro= zgą ná kobyłkę / ktorą rozgę masz záwádźić o źiemię: á ieślić= by niechćiáłá dźierżeć / tedy ią przyłoż bretká ábo kámieniem máłym. Potarz w teyże rozdze masz vwiązáć coby nie dále= ko źiemie: bo iáko porwiesz / tedy sieć skoczy / bo ná rozgách ma stać. Rozgi máią być według sieći: ieśliże sieć iádrzysta / tedy wyższey / ieśliże nie iádrzysta tedy niżey / á tám ich masz troszkę pochyláć od kołu / dla tego żeby sieć spieszniey sko= czyłá. Fortel / Vwiąż żelásko iakie ćiężkie ábo kámień nie wielki v kołu / to dlate° żeby sieć tȳ rychley ná źiemię vpádłá

Sieći roziezne ná Kuropátwy.

SIeć iáko masz począć. Miey kłotkę ná trzy pálce ná szerzą / y poczni sieć śrzednią ná pułtorasta ok / nići miey co naćien= sze á mocne / ná śćiernie szárą / á ná śnieg białą. Vrob iey ná dźieśięć ábo ná iedenaśćie sążeni / ábo y ná dwánaśćie: kło= tká ná pobocznice własnie ma być iáko tey połowicá cos sieć ná nie robił / á masz przyrobić pobocznice oko ábo cztery to iest / przydźiać z obu końcow: orzechy poczyń kośćiáne á=

bo rogowe / ktore bedą v pobocznic: máią chodźić ná rozie-
zdzie od cewki śię opieráć: roziázdow ma być trzydźieśći sią-
żeń ábo y ßto łokiet: ágdy ią bedźieß osadzał / ma śię iey ßko-
czyć ná łokćiu ábo ná czterech / á wßákże też drudzy miewá-
ią po czternaśćie ábo po pietnaśćie sążoń / ále to nic potym.
Wole w Korban dwie włożyć niż iedne / bo to prozny ćię-
żar / tylko tá ſtáwna im więtßa tym lepßa.

Sieć ſtáwna Kuropátw ia iákim narzędem ma być.

NJći maß mieć mocne / y maß sieć począć ná dwieśćie ok /
oká máią być ták wielkie iáko v roziezdnych sieći: tákim ſpo-
ſobem ma być nárządzona iáko roziezdna sieć / iedno iż więtßa
á mocnieyßa / bo tákowey trzebá. Gdy ią bedźieß roźćiągał
tedy śię rádá zedrze / y ptak ią przebiie / bo tego ſtoi: á tákże
trzebá mocnieyßey niż roziezdną sieć. Roziázdow też nie trze-
bá iedno tylko wierzbce coby ták długa iáko y sieć / á ma być
ná śćiernie ßára / á ná śnieg biała lepßa.

Sieć Wilczec ná Záiącá iákim narzędem ma być.

VCzyń sieć tákową iáko polne sieći ná záiącá ták gęſtą /
maß ią osádźić / ták iáko roziazd ná kuropátwy / ieno iż mniey
ßa ma być / to ieſt ná pięć sążoń ábo ná ßeść / doſyć roziázdow
ná 20. sążoń / iedno ták mocno coby iey pan záiąc nie przebił /
żeby z káptutkiem nie vćiekł / bo to siatká ieſt bárzo potrze-
bna káżdemu myśliwcowi / ktory z ſobą rußnice nie ma.

Sieć Sák ná Kuropátwy iáko ma być nárządzony.

NAprzod maß go począć gęſto / ták / coby kuropátwá ſię-
dłámi nie przeoczyłá / poczni go ná oku ábo ná dwánaśćie / á
maß go dźiáć wßytko w koło / á przypußczáć y tu y owdźie
po oku / ácz ćiby ch ináczey powiedźiał ále nie tráfiß / á wßák-
że y ták dobrze. A maß go vrobić ná dłużą ná ßeśći ábo ná
śiedmi sążoń / á ták rob coby v vśćia obłąk mogł być iáko ná
dobrą cebratke obręczá nie ßerzey. A maß go oſádźić obłącz
kámi gęſto / á máią być obłączki dębowe / y maß ie w klotecz-

http://rcin.org.pl

ki wtykáć/końce bzowe ábo kálinowe/y máiá być od obłaká im dáley tym mnieyße / á w końcu w ſamym tákowe / coby ſię iedno kuropátwá ledwo wmieśćiłá / to dla tego żeby ſię názad nie wroćiłá. Oſkrzydłki maß mieć do niego im dłużße tym lepße / ná wyßą ná puſtory piedzi dobre / teżći ſię zgodzą y do Párdwiey śieći/ y maß mieć śiateczkę przed vśćim dla porwániá ptákow / ále to wßytko nikczemne Myśliſtwo/lepßa śiatká podrgubna miaſto tego.

Śiatki podrgubne iákim ſpoſobem máiá być narządzone/ktore ſię zgodzą ná wiele myśliſtw/to ieſt ná Kaczkę/ná Jarząbki/ ná Kuropátwy/ná Przepiorki/ná Chrośćiele/ná Kulißki/y ná inße ptáki niektore. Naprzod Podrgub poczni ná ośmi ok / kłotká ma być ná ßerz ná ßeść pálcow śrzednich: nići ßáre śrzednie máiá być. A gdy pocznieß maß v iednego brzegá gubić oko / á drugiego przypußczáć / to ták maß robić áż do końcá. A gdy rozćiągnieß/ tedy będźie iáko płot oko ná przećiwko oku/ á gdy vrobiß / przegni go ná dwoie/á támgo będą cztery oká/y tráfi ſię oko ná przećiwko oku. Jádro maß vczynić ná dźiewiąći ok. Kłotká ma być ták iáko do roziezdney śieći / to ieſt/ ná trzy pálce: á gdyby chćiał mieć oboietkę/tedy ná dwá/á táć ſię zeydźie y ná Chrośćielá y ná Przepiorki/ ná Kaczki/ y ná Kuropátwy/ á tám Jádrá vczynić puſtorá kroć więcey niż podrgubu. Kołek od kołká ma być ná dwánaśćie ábo ná trzynaśćie ok / tám maß we śrzodek Jádro wpráwowáć / ktore Jádro ma być ná obierzách przywiązowáne / obierzki do kołkow poſpołu z podrgubem.

Siatki Przepierzyce podrgubne tákim narzedem máiá być.

KLotkę maß węßą mieć / to ieſt ná trzy pál- co podrgub robić/á Jádro ná dwá coby Przepiorki nie przeoczyłá: nići máiá być iáko kráwieckie miąższe/á ná Jádro co naćien-

http://rcin.org.pl

czeyßenalepße: á máia być zielone/ á ma być ná ßerzá ná trzy oká/ gdy ia przegnieß/ bo tákże robić y ná ßeśći ok/ á ná wyżßá ná wielkiey piedzi/ coby iey przepiorká nie przeskoczyłá/ ktorać śie zgodźi przez wßytko láto.

Siatká nákrywálna do Kobcá málowánego.

ZGodźić śie y ná przepiorki z Przepiorem/ bo tákie wßytko máią ná Podolu/ y ná Chrośćiele zgodźić śie. Maß vrobić śiatkę na sążeń ábo ná puł trzećia/ tákże ma być y ná ßerzą/ ták gęsta ma być/ coby skowronek nie przeoczył y pißczek: y maß mieć kiy ábo oßczep ábo drewno iákie kończáte/ coby w źiemię wetknął/ y maß przewierćieć ná końcu co będźieß łáski wtykał/ ktore máią być ná dwá sążnia ná długą. A máią być iáko wędźiská/ ná ktorych śiatká ma być táko tákßerz/ iedno Iádrá nie bárzo wiele. Łáski máią być iáko Jelenie rogi. A z tą maß chodźić w nocy z przepiorem/ boć śię tá podrgubna w nocy nie zgodźi/ bo przepiorká w nocy nie ćieká. Niżey vsłyßyß iákim sposobem przepior ma być nárządzony/ y iáko maß przepiorek dostáwáć. Zgodźi śię też tá śiatká y do Kobcá málowánego.

Siatká Táynik co ia Pomkiem zową.

VCzyń śiatkę co nagęstßą ná sążeniu abo ná dwu/ ábo iáko by Táynik wielki chćiał mieć: vrob ia okrągło/ żeby byłá ták ßeroka iáko y długa. Vczyń obłąk ták długi iáko śieć/ y przyßiy do obłąká iedne stronę/ á ná drugiey stronie pobocznice vczyń ták długą iáko y obłąk/ y maß go w źiemi stáwiáć: á gdy go będźieß stáwiał/ tedy zegni co nalepiey/ żeby prędzey wstawał. Bo maß go ták zgiąć/ żeby był okrągły: á ten ći śie zgodźi ná śiłá rzeczy/ y do wody/ do lásá/ y w dom.

Száter ná Iástrząbá ná kßtałt Brożká iákim nárzędem ma być.

PAtrzay gdźieby śie Iástrząb przebiegał/ tám postaw lásenà cztyrech sochách/ coby ná łokćiu ábo ná czterech odźie-

http://rcin.org.pl

mie/ y masz vczynić krośnica ná 4. rogi/ ná ktorych krośnicách
masz poczynić obłáki/ y śieciąie nákryć rzadká/ coby iedno ia
ſtrząb nie przeoczył: y masz mieć łaszczką rozſochátą/ ták dłu-
gą iáko wszytká láſá/ y masz ią związáć konce ieden v iedne-
go rogá/ á drugi v drugiego/ to ieſt v tylnych rogow ábo ná
bokách v láſy. A potym masz zápszczyć ták iáko ná mysz: y
masz mieć kol/ v ktorego kołu będzie sznurek z kneblikiem/
ná ktorym kneblíku będźiesz száter podnośił/ y masz go záwá-
dząć ná ony roſoszki ná ktore roſoszki gdy ptak wſkoczy/ tedy
vpádnie ná źiemię y z śiecią: y masz tám vwiązáć ná tey to lá-
śie Gołębiá ábo kurczę iákie/ ábo też y zdechłego co wrzucić
támże pod Száter ná tył/ á tám ptak z ład przybieży/ tedy ná
szy onych ſtrożow/ ábo też y wſkoczy ná nie/ tedy ſie tám po-
bije/ ále to bárzo rzadká śieć/ bo z nánie wſtrasz.

Siatká Kutnia iákim narzędem ma być.

Vczyń ſobie śiatkę ná dwá łokćia wzdłuż/ á ma być okrą-
gła/ masz ią ták robić iáko wiećierz robią ná ryby. Ma być ie-
den obłák ná ſpodku/ á v wierzchu masz wszytko záwiązáć
pospołu iáko v wiećierzá/ á obłaká ma być ná trzy łokćie ábo
półczwartá okrąg/ y masz láſę vczynić tákim zwyczáiem
iáko do ſtrożá czynią/ ma być ná półtorá łokćiá ná szerzą ábo
ná dwá/ y masz ią postáwić nád iákim drzewem/ coby było
wyszszey nád chroſtem ábo też y nád płoty/ kiedy ſie tráfi we
wśi/ á pátrzyć tám mieyſcá gdźieby ſie ptacy częśćiey prze-
biegáli. Obłák masz vczynić coby ná trzy łokćie nád láſą wz-
zwysz/ y masz wpráwić w the dźiurę drewno ná piędźi wzdłusz
záwrabiwszy ie/ á ma wolno być w tey dźiurze. Máią być w
tym drewnie w máłym dwá kárby co ſtroż masz w ktorykol-
wiek záłożyć/ ktory ná gorze ma być przez obłak od śiatki
przełożywszy przez obłák/ á masz zá obłak záwádzić w koniec
v ktorego sznurek od śiatki/ á drugi koniec masz zá kárbik zá-
łożyć: á v tego drewná co kárby w nim/ masz vwiązáć v koń-

cá cztery nici/ co máią iść przez siatkę do lásy. Ktorych kie dy ptak ruszy/ tedy z onych cżtwilkow/ wypádnie strož/ tedy siatká vpadnie náptaká/ á máią być trzy wagi od obłaká pod láse/ á ptászek ma być w klatce/ miedzy temi czteremi niciámi. Klatká ma być drotowa okragla z broszkiem/ á nie możeli być/ tedy z sieci cienkiey/ á tám z ktorey strony ptak przybieży/ tedy ruszy stroža/ y ná sie sieć obáli. Niewiemie- śli że to myślistwo trafisz/ bo iest bárzo trudne.

Zawiásámi ptakow w głucnych leśiech iáko masz do- wáć.

NA przod gdźieby były błotá wielkie/ á tám pátrzay gdźie by było bliżey błoto błotá/ á tám przerni od błotá do błotá lás/ áż do sámey ziemie/ iż bedźie iáko vlicá. Támże náczodź ná sieć w pośrzodku onego lásá/ ktora sieć masz mieć ták sze roka żeby dostálá pod wierzch drzewá/ á tám masz mieć drą- żki bárzo wysokie co sieć bedźie spádálá do ziemie po onych drążkach/ gdy ptak w nie vderzy iákikolwiek bądź: gdy ia wzniesiesz tedy ia tám ták masz zádższyć/ że kiedy w nie ptak vderzy/ tedy do ziemie spádnie z ptákiem. A tám bedźiesz do- stawał ptakow rozmáitych / y wodnych y leśnych: á to raz nárzadźiwszy / bedźie tego do kilkádźieśiat lat / iedno miey sieć/ záwsze dobray co náćienczeysza może być / y ták gesta coby szpak nie przeoczył / bo y tych dosyć bedźiesz dostawał.

Sieyká.

Dádza sie słyszeć Sieyki w polu wrzasłkiem/
Ida ckupá bárzo wielkim trzasłkiem.
Miedzy inszymi ptak iest nie podleyszy/
Gdy go dostániesz nie bedźiesz szkodnieyszy.

Sieiek iákimi sposobem masz dostáwáć.

SIeć ma być tákim naczedem iáko ná Párdwy / iedno iż krotsza/ boby iey nie wezdrwał/ á ináczey ia masz stáwiáć/ to

http://rcin.org.pl

ieſt tákim ſpoſobem maſtać iáko ná Dropy/ to ieſt rowno z źiemią á gdy ſię tráfi przez zagony/ tedy maß brozdy zárownywáć ábo tez brzániu zákłádáć: á maß chodzić za nimi ná kolanách y náreku, iedno bárzo pomáluczku trzebá/ iáko kiedy dźiećię oczy ſie chodźić: ábo chłopięctá vbráć w kápturki iáko ſwinie z pyſkámi/ ábo też y zá koniem/ ábo też y zá płáchtą/ ále źle/ á zá koniem ieſzcze gorzey. lepiey ták zá nimi łáźić/ bo ich náwiedźie iáko chce do śieci/ iedno trzeba dwu/ á trzey ieſzcze lepiey/ bo ieden będźie pilnowal v ćiągu/ á dwá będą nágániáć/ bo ſie tráfi że ſie y w lot częſto pociągáią: á gdy naygorętſzy á nayiáśnieyſzy dźień tym lepiey/ to ieſt w przypołudnie.

Sieiek ná błoniu iáko maß doſtáwáć.

DOſtánieß ich też y záwiáſámi ná błoniách to ieſt we mgle/ im nawiętſza mgłá. Záwiáſy tákim narzędem máią być. Maß śieći mieć tákowe iáko kuropátwie/ iedno inák ſzym narzędem: máią być węzſze/ á im naćienczeyſze lepſze/ á maß ie oſádźić w wierzbeczki/ máią być y náwierzchu y ná ſpodku iednákie/ á im nadłuzſze tym nalepſze: maß ie ſtáwiáć ná drzewách ná łokćiu ábo ná ſześći wzgorę ták iáko ná zálocá. Jeſt inſzy fortel iáko tákie śieći ſtáwiáć/ ále prozno mam powiedáć/ bo nie tráfiß. A ták poſtáwiwſzy iáko ſłyſzyß/ záiedź ábo zaydź/ nagániay że pomáluczku/ bo ptak ná ten czás nie ćieka iedno ſie porywa/ to ieſt we mgle: á tám gdy ſię porwą/ tedy w śieć ſtádem vderzą/ á tám ſię pobiią/ bo śieć ná nie ſpádnie. Doſtánieß ich też y Krogulcem y ponożem ná iáycách tákim ſpoſobem iáko Czayki. Rzeczeß nie legą ſię tu v nas w Polſzcze: ále ia tobie powiedam że legą/ ſą tákie mieyſcá.

Sieći wielkie poły iáko z nimi maß poſtępowáć.

SJeći máią być tákim narzędem iáko wyzſzey náukę maß/ iedno iż obie iednákie/ y maß z nimi śiádáć/ á tákże ná tych [illegible] [illegible] y z mnieyſzymi śiećiámi/ á máią być z prężyná:

http://rcin.org.pl

mi názad/ boich ma być ná osm ſążoń: y maſz vczynić kierz ták długi iáko y sieći/ á sieći máią ſię záwieráć ná krzu wzgorę. Tył maſz zágrodźić gęſtym płotkiem/ á ná przodku sieć maſz vczynić/ co pod nię ptaſzki z podsiecią będźieſz wygániał: drudzy czynią názad/ á ná przodku zágrodźi/ álec cudniey ná przodku zoſtáwić pátrzyć w kierz. Y maſz obłakow náczynić we krzu/ do ktorych iágod náwieſzay. Drozdá z kłatką maſz we krzu miewáć/ ktory będźie wabił. Klatki z inſzymi ptaſzkámi máią ſtać ná źiemi ták iáko v inſzych sieći. Sparáć nie trzebá málego/ iedno wielki ſpar mieć. A tyć ſię sieći zgodzą ná rozmáite ptáki. Kwiczołow imi bárzo siłá możeſz doſtáwáć/ gdźie mieyſcá po temu ſą y Czubakow.

Sieći krzowe ná ptaſzki iákim ſpoſobem máią być nárządzone.

Poczni sieć tákiego oká coby dwá pálcá nie wlázły/ á wielką sieć krzową poczni/ tá ma być ná trzy kopy ok/ mnieyſza nagonna/ drudzy zową polną/ tá ma być ná pułtory kopy ok vrob ią ná ośmi ſążoń ná dłużą: á tám gdy ie oſádźiſz/ nie będźie ich iedno pięć ſążon ábo mniey/ ále ich przedſię doſyć. Łaſki máią być do nich ná pułczwártá łokćiá/ ábo ná cztery A tám maſz ták nárządźić/ obierzki ſpodnie będźieſz zmykał po laſkách od żeláza áż do wierzchu/ gdy maſz zebráć sieć z wierzchnią. Obierz ma być ták miąſza coby ſię nie ſpádáłá/ gdy chłop duży porwie. Máią być zawodnie ná káżdą ſtronę po pułtrzećiá ſążeniá. Kierz ma być według sieći/ coby go sieć dobrze zákryłá. Ná wyżſzą ma być táki/ coby iedno wierpcá pułłokćiem wyżſza náde krzem á tá nagonna ábo polna ná krzową ma przypádáć/ bo tá nie náiądrzona ma być/ iedno bárzo máło Jádrá. Budá ma być od sieći ná ſążeniu ábo ná czterech/ á tám maſz oczynić co nániżſzą możeſz/ bo tákiey trzebá do krzowey sieći/ á dźiurá ma być w tyle. Sieći iáko maſz ſtáwiáć/ pátrzay żeby ie poſtáwił właśnie ná południe/

http://rcin.org.pl

to ieſt wielka śieć. Spáry máſz mieć/ ieden przedni krzyżo=
wy ma być nie dáleko láſk zádnich/ co dwá ptaſzki ná nim/ á
máły v przednich láſk v ſámych. Klatki z ptaſzkámi máią
ſtáć ná ziemi/ y máią być z prozkámi/ ábo koło śieci/ ná dnie z
deſzczkámi/ bo tego ieſt potrzebá/ żeby ptak nie śięgał niczze=
go ná ziemi/ á z wierzchu máią być nákryte. Gdy z ćwikámi
śiedźiſz/ á gdy obaczyſz ptaki/ ruſz ſparem zádnim wielkim/ á
potym gdyć obaczą á pocznąć zátaczáć ku śieći/ tedy ruſz má=
łym ſparem/ á gdyć ptak przypada/ dźierz potarcz w czás w
ręku/ porywáy nie czekáiąc/ boć ptak wnet ſię porwie. Jery
nie ták połowne ná krzową śieć/ iáko ná podgáyne śieći/
ktore niżey vſłyſzyſz. ále Zięby/ Mákolągwy/ Czyże/ Jemio=
łuchy ktore Czubakámi zowią/ y z Kwiczołámi/ te ſą bárzo
połowne ną tákowe śieći.

Zięby ábo inſze ptaſzki iákim ſpoſobem do pol ćwiczyć.

NApirzod miey klatki iáko niżey náukę máſz/ to ieſt iáko ry
dwániki: ſkrzynie miey według ptaſzkow/ á możeſz ie też cho
wáć w iákiey bárzo ćiemney komorze miáſto ſkrzynie/ gdy
będźie ku czáſowi/ to ieſt dla tego żeby nie śpiewáły.

Ptaſzki iákie máſz wſadzáć w klatki. Zięby ſadzay ládá
ptaſzkánie wybieráiąc ich/ bo káżda będźie dobra gdy ie do=
brze będźieſz ćwiczył. Jery te obieray co lepſze/ bo ten nie ká=
żdy ſię obierze dobry. Czyżow nie chowáy między Ziębámi/
chceſzli żeby nie śpiewáły/ bo oná y onácmie śpiewa/ tákże
y Jer/ ktory ſię dobry obierze. Máſz im dáwáć z pierwu źi=
mie proſo ſámo chędogie/ á potym gdy będźie ku Márcowi/
to ieſt ku zámknieniu/ tedy im máſz mieſzáć rzepiku dwie czę=
śći á trzy proſá: á wſzákże też dobra y łápuchá/ y śiemieniá
lniánego przymieſzyway/ to ie tym ták długo máſz chowáć
áż do świętey Jádwigi/ poczawſzy od Márcá/ wſzytko ſtá=
rym/ gdyby im młodego dał/ tedyby ſię pierzyły á nie śpie=
wáły. á ieśliby nie mogł doſtáć ſtárego/ tedy vſuſz co nalepiey

http://rcin.org.pl

młode zboże. Od świętey Jádwigi masz dáwáć sámo proso. Ozarki też dobre się obieráią / snadź iesżcze y lepsza gdy ich wczás dostániesz: kiedy przybieżą ná Wiosnę / dobre łowy by wáią z tym polem iedno mieysca inszego trzeba patrzyć: ácz ci się ćwicy łońscy wyśpiewaią / ale ná to mieysce násadzay ozarek wczás / á też będą ták dobre ábo iesżcze lepsze.

Sieci podgáyne iákim narzędem máią być.

SJeci sobie vrob / iedne ná sto ok / á drugą ná ośmdziesiąt / á maią być ná dłużą po cztery sążenie abo po pułczwartá / á máią być lasti ná pułtrzećiá łokćiá ábo ná trzy: y masz ie nárzadźić tákim sposobem iákoś wyższey słyszał krzowie nárządzone iedno nie máia być ták iádrzyste bárzo / ieno iedná trodźe iádrzysta która będźie kierzek máły przykrywáła.

Gaiek iákim sposobem masz nárządźić.

MJey chrost suchy bez liśćia / rozge ábo kilká kiedy wielkie rozgi / á kiedy máłe tedy więcey: pátrzay gdźieby ptak szedł stado zá stádem kędy z lásá / á tám pátrzay mieyscá w końcu onego lásá ábo chrostu ábo też v wśi / ktoryby był koniec ná puł od wieczerz / támże mieysce dobre: ieśliże przyłog ináksży gáiek / iśliże zrzysko tedy ináksży. Gdy ná przyłogu vczyn gáiek iáko płot tyłem ná połudźie: suche rozgi máią być ná dwá ábo ná pułtrzećiu sążon wzgore: á gdy będą ná pułtrzećiu / tedy listowy chrost ábo choiná ná dwá: á masz go pochylić trosżkę od śieći / to iest ku południowi: á gdy nárzży skuá z własżczá ná owśisku / tedy miey chrost suchy niższy á więcey go / y vczyń gaiek trzemá rzędomá prosto / dwiemá suchy chrost / á trzećim listowy / bo ptak pospolićie spada w tył: á gdyby się tráfiło żeby ná iednym mieyscu śiadał záwsże / tedy vczyń śiećiom groby tákowe iáko zagony / ták długie iáko śieći zástáną / żeby śieći ná nich dobrze leżáły / y rychley ie porwiesz gdy będą pochodźisto stały / y mieysce pięknie porośćiem urábiay / á támći będźie káżdy ptak spadał.

http://rcin.org.pl

Kierz iáko maſz mieć ná ſieciách. Miey roſzczki brzozowe y
choinowe podeſchłe/ á tám vczyń kierz ná iedney śieci ktora
będźie z polá/ táki coby go śieć dobrze zákryłá/ á podgárna
ma nań nie przypadáć. Klatki iákim ſpoſobem maſz mieć.
Máią być iáko zydwaniki/ á dlatego że tákie do ćwiczenia
dobre/ á zwłaſzczá w ſkrzynie śiłá ich wſtáwić: do krzowych
śieći tedy z proſzkámi lepſze ábo z deſzczkámi. Garnuſzki
máią być nie w klatkach: maſz klatki rozwieſzáć ná pul no-
cy/ wiedy maſz mieć ſoſnowe/ ábo iákiekolwiek w roſzcze-
py wpráwione co klatki wieſzáć. A máią być ná trzy łokćie
od źiemie/ gdy z ćwiczkámi śiedźiſz/ á kiedy z nowaczkámi/
tedy rozgi choinowe ábo brzozowe złomiwſzy ie/ tedy też do-
brze ná nich klatki wieſzáć. Czyże maſz przy sámey śieći wie-
ſzáć ná poſádzeiu: ptaſzkow maſz mieć im więcey tym lepiey:
á poſádnia im niżſza tym nalepſza/ á ma być przyrodzona/ to
ieſt y dla ptakow żeby ſię nie kaſáły/ y dla świerku w ktorą
Ieżow maſz náſadzáć. Gdy przyidźieſz ná pole ráno/ maſz ie
mieć w dole zá podgáyną śiećią w puł śieci/ to dlatego/ gdy
ſię kaſáią/ tedy tym lepiey drądzy ſpadáłą z gaiku. Czyżowy
ſparek ma być pode krzem/ á tám mu maſz/ to ieſt ptaſzkowi
vlepić grubkę z źiemie iákiey kolwiek/ á támże będźie ſparek
ná tey grubce/ bo gdy czyże ná gaiek ſpádną/ tedy ſpárkiem
ruſz/ á oni vyźrzawſzy/ tedy ſpádną co do iednego/ by ich nay-
więtſze ſtádo było. Spary iákim ſpoſobem maſz mieć. V-
czyń wielki ſpar ná ſążeniu ábo ná piętnaśćie precz w pole
ták ku ptakowi ſkąd ptak idźie/ á tám ná tym ſparze wielkim
máią być trzy ptaſzki choćiaż zá nogi vwiązáne: ná śiećiách
ma być máły ſparek/ á ptaſzek ná nim zá ogon vwiązány. Zá-
ſparzyć iáko Zięby maſz. Vymi iey cháſterek/ á tám kázdego
piorká z oſobná potkni troſzkę w cháſterek/ á tám to krwią
záwrá/ tedy będźie mocny ogon/ będźieſz iey miał długo. A
gdy vyźrzyſz ptaki ą oni bieżą/ ruſz wielkim ſparem/ á ieśliże

http://rcin.org.pl

nie obaczą/ ruſz drugi raz: ieśliże ſię zniżą/ ruſz máłym ſpar-
kiem ktory ieſt ná śiećiách: á tám gdyć opadáią ná gaiek nie
ruſzay/ bo wſzytki vpłoſzyſz: gdy ſię on porwie z gaiku/ tedy
wſzyſcy poydą precz/ to dlatego że gdyć ſtádo poydźie/ tedy-
by onym iednym ſtádo ſobie vpłoſzył. A gdy vyźrzyſz drapie-
żnego ptaká iákiegokolwiek ktory ptaſzká bierze/ tedy ruſz
wielkim ſparem/ á on obaczy y obroći ſię do ćitbie/ á ty ruſz
máłym ſparkiem/ á potarcz dźierz w ręku: on przypada/ á ty
porywáy/ ácz nie ſtoi zá twoie/ bo ſię ptacy poklobią. Ieśli-
że maſz źięby ćwiki/ tedy vczyń precz ná ſtronie kędy śiatkę
iákąkolwiek y miey ſparek ná niey/ gdy wiele tákich ptakow
drapieżnych.

*Siećiámi w gáiách iákim ſpoſobem maſz ptakow do-
ſtáwáć.*

NAprzod nárządź ſobie kędy w cudnym gáiu gdźieby ná
dobrym loćie ná śieći/ á ma być muráwá iáko wyżſzey náukę
maſz: iedno iż nie trzebá krzá ná śiećiách. Sieći máią być ſkłá
dáne. Wabyt tákże maſz mieć y poſádzeie. Sparow tych nie
trzebá/ okrom Czyżowego ſparká/ to ieſt potrzebá. Ná dru-
giey ſtronie budy maſz mieć drugie śieći/ to ieſt w tyle/ y maſz
kędy máią ſtáć zoráć ábo rydlem zryć/ á tám będźieſz doſta-
wáł pliſk nawięcey y inſzych ptakow.

Słąká.

*Słąká morągiego á liſowátego
piorá.*

Słąká leśny ptak/ piorá ieſt ſzárego/
A wzroſtu niemal rownie gołębiego.
Nie zły to ptak/ kiedy ſię vłowi/
Inſzemu práwie rowien ieſt ptakowi.

Słąk doſtánieſz ták iákoś wyżſzey ſłyſzał/ to ieſt iáko Iá-
rząbká doſtáią.

Soyká.

*Soyká ſzárego á białego y błękitne-
go á czarnego piorá.*

http://rcin.org.pl

Soyká leśny ptak ieſt/ y też borowy/
Náśláduie rad bárzo ludzkiey mowy/
Kiedy ią długo wię c ludźie chowáią/
Ktęż ná dobrey ſwoiey pieczy máią.

Soiek z lepem iáko maß doſtáć.

PAtrzay lotu dobrego gdźieby Soyki ßły ſtády wielkimi nád chroſty/ ábo kędy nád iákimkolwiek borem ábo gáiem/ pátrzay mieyſcá gdźieby byłá nižßa drzewiná ábo chroſt/ á tám wytni ſobie goliznę/ ieśliby gotowey nie nálaſł przy go reczce/ á tám ſobie vczyń budę. Stárkow doſtán dębowych źielonych coby y z liśćiem/ á támże náwtykay co nawięcey/ á náwiń lepu miedzy liſt/ gdźieby gołe roßczki. Sowę maß poſádźić ná iákim pniaczku: y maß mieć ßnurek co iey rußáć y maß kuwiekáć ták iako wyżßey náukę maß. Soyki maß drażnić/ á tám ich doſtánieß niemáło/ y maß tám śiadáć ná tym mieyſcu/ ábo przez wßytko pole/ iedno ſtárki záwße maß świeże miewáć: Doſtánieß ich też y potrząſkiem bárzo wiele/ co niżey vſłyßyß.

Sroká.

Sroká czarnego á białego piorá.

Sroká to ptak narodu Wroniego/
Zyie z ścierwu tákże plugáwego.
Miedzy domy radá ſię przelata/
Co wyrzucą k pożywieniu chwata.

SRoki doſtánieß ledágdźie/ doſtánieß iey z rußnice/ doſtánieß iey y táynikiem/ y śiatką wßeláką/ śidełkiem ná iáycách ábo v dźieci. Doßánieß ich też y potrząſkiem kędy przy łęgách/ ábo lepem/ to ieſt ná Sowkę. Doſtánieß iey y ná gownie ledáiákim.

Szpak.

Szpak czárnego á iárzębátego piorá.
Szpak co go Skorcem zową ßárego á pſtrego piorá.

http://rcin.org.pl

Chytry ptak/ tákże też y my chytrego
Szpakiem zowiemy/ przed śię dosyć tego
Iż ich dostáią: chytrość nie pomoże/
Kiedy ludzki rozum nie pomoże.

Szpakow śiećiámi iáko masz dostáwáć.

NAprzod gdy będźie przede żniwy / pátrz gdźieby ptacy przebiegáli stády / a tám przetni w łące ábo w przyłogu co naniżey możesz/ coby było prawie goło/ á tám postaw śieć/ vczyń budkę opodal od śieći/ tákim sposobem iákoś wyższey słyszał. A gdy niemász szpakow/ vwiąż kurcze ná kształt Szpakow/ á tám náwiąż ich ná spar że dwoie: ćieniow ná- stáwiay málowánych miásto Szpakow żywych/ tedy tám dostániesz sobie y ná spáry / y ná posadzcie/ bo miedzy ćienie tedy trzebá żywych/ iednego ábo czterech/ ná sparze dwoch. A te wszytkie masz zá nosy vwiązáć / bo gdyby ćieniow nie miał/ tedyćby ich trzebá niemáło ná posádę/ á masz im sypáć kłorki mrowczáne / to iest z mrowiskiem/ bo to ná lepsze/ bo niewádźi choćiay niemáło násypiesz / Młodźieszkowie śię ná tym báwią niż stádo nábieży. A tákże też gdy obaczysz stádo ádno bieży/ tedy rusz spárem á ony śię zniżą/ á ty śie miey po gorowlu/ bo tákże nie trzebá czekáć żeby wszyscy vpádli/ á támich z pierwu będźiesz dostawáły po kilká kop/ gdy śię ná nie dobrze nárządźisz. Dostániesz ich też śidełkámi we trzćinie kedy śiadáią/ y więćierzmi/ y ná drzewie záwiásámi/ ták iákoś wyższey słyszał/ to iest ná Ćietrzewie.

Sniegułá.

Sniegułá żeleżistego á białego piorá.

Od bárwy rzeczon/ iż piorá białego
Ten ptak/ nie lekliwy śniegu zimnego/
Po nim biegá zimie ják widamy/
Acz go dobrze nie wciornaścy znamy.

http://rcin.org.pl

Snieguly inszych ptaszkow polnych iákim sposobem zimie polámi masz dostáwáć.

Naprzod miey sieć tákim narzedem iáko masz wyższey náuke/ to iest skłádáne tákim sposobem iáko ná Szpaki/ ábo ná Gołebie/ iedno iż gestsze: masz mieć do nich szroby/ ábo goździe żelázne/ coby w ziemie wbiiał ábo wszrobował/ to iest dla pretsze° postáwienia. Przemieć śnieg co nalepiey/ ażby było czarno: á tám bedźiesz dostawał Snieguł/ Dzwońcow/ Mákolągw/ Szczyglow/ Trznadlow/ á ty wszytki masz mieć w klatkách dla wabienia. A masz mieć towárzyszá/ ktory bedźiesz stad náganiał Budy nie trzebá iedno zástáwiw szy się snopkiem, á w szárym kożuchu śiedź/ bo tám sparowy po sadzciow nietrzebá/ okrom wabow/ tych iest potrzebá bárzo pilno/ á im wiecey tym lepiey. Dostániesz ich też to iest Sniegul/ wywies słomy iákiey/ ábo iákiey mierzwy/ á tám przemieć/ posyp żeć się znecą á tám ich dostániesz leda siećią. Dostániesz ich też y brożkiem/ ták iáko ná Koropátwy stáwiáią/ ále rzadko.

Skowronek.

Skowronek szárego piorá.

Pierwszą Wiosne skowronek opiewa/
Kiedy Słońce iuż ziemie zágrzewa:
Krzycząc latá y gore wynośi;
O láto Bogá też nabożnie prośi.

Skowronkow iákim sposobem masz dostáć.

Dostaniesz ich polámi/ ták iáko inszych ptakow iáko wyższey słyszysz/ dostániesz go też y śidełkiem/ nakryiesz go y klatką nakrywálną/ to iest pod kobcem.

Swierczakow dostániesz w gumnie śiatką rozmáitą/ y śidełkámi rozmáitemi.

Serokosow dostániesz ná potrzask, ile ich w leśie naydziesz ták iáko niżey vsłyszysz. Dostániesz ich y na lep/ ale rzadko.

http://rcin.org.pl

Szczygieł.

Szczygieł ßárego białego á żołtego piorá.

Piękny ptak Szczygieł/ y śpiewa nadobnie:
Ktoryby śpiewał iemu podobnie
Rzadko naydźieß/ ſkad go też chowáią
W klatkach ludźie y w nim ſię kocháią.

Szczygłow doſtánieß polámi rozmaitymi/ potrząſkiem/ v wody/ y ná rzepiu ledágdźie/ y lepem/ ále rzadko: bo ieſt nie połowny ná lep/ ále na klatkę lepiey.

Sikorá.

Sikorá wielka śiwego á źielonego piorá.

Sikorá bogátká śiwego á błękitnego á źielonego piorá.
Sikorá białego piorá. Sikorá kożiełek ßárego á żeleźiſtego piorá
Sikorá máłá białego á czerwonego piorá.

Dworny ptak Sikorá/ w leśie y w domu
Przemießkiwa/ znáiomy káżdemu.
A ieſt mnożny/ áż do podźiwienia/
To ma własnie z ſwego przyrodzenia.

Sikor lepem iáko maß doſtáwáć.

PAtrzay gdźieby ná wielkim łoćie/ átám náwiń lepu poſtaw że ládá gdźie náde krzem/ vwiąż że sikorkę ábo trzy/ mieyże nić długą/ rußay że ich onánićia żeby ſię kąſáły/ á tam ich doſtánieß bárzo śiłá/ á maß ią vwiązáć zá nogi. A gdy pierwey przyidźieß/ nárzadźiß tedy gdy ptacy bieżą/ tedy wyrzuć czapkę/ ábo co inßego/ á kßykay/ tedy ich tám napierwey doſtánieß.

Słowik.

Słowik ßárego á drozdowátego piorá.

Nawdźięczniey ßy ptak międzу ptakámi/
Rozlicznymi on wykrzyka głoſámi.
Snu ná oczách ſwych iáko żyw nie miewa/
We dnie w nocy vſtáwicznie śpiewa.

http://rcin.org.pl

Słowikow iáko masz dostáwáć.

Gdy napierwey przybieży / idź do lásá párrzay krzewiay bárzo gestey / á támnádźiáłay ná nie dołkow w źiemi / y nákriy kora coby dobrze przystawáłá do źiemie / bo śie rad wygrzebuie / y wetkni kołek / y położ ná nim drewienko / potym podstáweczek máluczki co ná nim podnieśiesz kore. A tám gdy wskoczy ná ono drewienko / tedy śie zákryie: á to włáśnie ma być iáko klatká ná Sikory. Posyp mu mrowek z kłotkámi / ábo robaczkow wetkni ná szpileczki w dołku / co pospolićie w otrebách bywáia / á tám go dostániesz bárzo prędko. Dostániesz go też y kiedy śpiewa: ále to nie ták dobry / iáko ten co ieszcze nie śpiewa. A gdy go dostániesz / daway mu kłotek mrowczánych naypierwey / á potym serce z mákuchem siekáć: á masz go zászyć w klatce ch cesłi żeby śpiewał. Dostániesz ich też y potrzaskiem bárzo wiele / bo iest bárzo połowny ná potrzask.

Swiost leśny źielonego piorá. Swiost błotny szárego piorá.

Swiostá wszák wyższey słyszysz iáko masz dostáć / bo to iest włosny Rudziżek máły: á wszákże dostániesz go y śidełkiem náiáycách ná błoćie.

Strzeż. *Strzeż szárego piorá.*

Máluśieniec zki Strzeż ptaszek / ledá gdźie
Wálkuiá śię / ácz go prędko naydźie /
Máło ná nim przed śię ten vtyie /
Kto go iedno szukáiac rad biie.

Strzeż to iest ptak niemáły / abyś wiedźiał iáko go masz dostáć. Dostániesz go potrzaskiem ták iáko niżey vsłyszysz. Dostániesz go też y klatka táka iáko ná sikory / ledá gdźie w gestym tarnie / ábo też y w płoćie.

Száterek do potrzasku iákim narzędem ma być.

Naprzod zágni czterylaski pierwey dwie zákręć / wetkni

http://rcin.org.pl

że ie w ziemie/ od cienkiego końcá do połowice/ á v drugie-
go końcá máią być ná łokciu iedna od drugiey/ dwie tákże zá-
gni/ przełożżená krzyż przez te pierwße. A tám pátrzay że-
by było okrągło/ á potrząskiem mierz żeby ſie tám potrząſk
ſkrył/ to ieſt w ßáterek. Obłáki maß vczynić/ ieden ná dole/
drugi w pul ßáterku/ y maß ie dobrze przywiązáć y ćwiecz-
kámi przybić/ to dla tego żeby ßáterek mocno ſtał. A przy-
biy támże ná przodku do tych dwu obłokow pierwßych dre-
wno/ zá ktore potrząſk będźieß záwádzał/ iedno ták godźiá-
kocby potrząſk dobrze ſtał/ to ieſt ku gorze iák ná ſtárk/ co-
by ſie iedno ptak dobrze záwieśił. Potym płotnem ábo ſu-
knem zielonym przykriy ieśliże ie maß/ á tám ná wierzchu
obewlecz ßnurkámi w koło od okná do okná. Bo maß vczy-
nić iedne dźiure/ ktora dźiura głowe będźieß wyßczyniáć/
kiedy będźieß ßáterek ná ſobie nośił ná rámionách/ żeby ſię
nieprzechylał ná żadną ſtrone: á drugą dźiurę maß vczynić
ná dole/ ná práwey ſtronie mnieyßą/ co nia Sowkę będźieß
wymiátał ná ziemię. Gdy poydźieß do láſá/ nátkni ßáterek
zá ßnurki pieknie grábowych roßczek liſtowych/ bo to nale-
pßey y nálekczeyße/ á gdyby grábiny nie miał/ tedy olßyna. A
gdy w Ieśieni ná Iemiołuchy/ kiedy iuż liſtu inßego nie máß
tedy debinká drobna. Gdy poydźieß ná praßki/ weźmi po-
trząſk/ Sowkę/ káwálec chlebá/ ábo bochenke ábo dwie/ y
trzećiáć ſię zeydźie kwieczoru gdy k domu poydźieß. Piſzczał-
ki ktore maß mieć: przednieyßá ku wieczke/ ktora ſię maß ná-
uczyć ták własnie iáko Sowá kuwiekáć/ druga kośćiana ná
Sikorkę/ cynowa maß mieć ná Koſy y ná Drozdy/ rogowa
maß mieć ná Soyki/ bo tego wßytkiego potrzebá. Gdy vy-
źrzyß ptaßki ábo też vſłyßyß/ zákowiekáwßy tedy pátrzay
mieyſca gdźieby ſieść ná rumie przy iákim krzu/ ábo przy ku-
mie/ ábo też przy iákim drzewie przyſtoynym/ á maß ſieść
lewą ſtroną práwie/ á drożek maß mieć długi/ lekki/ ktory

http://rcin.org.pl

maß wetknąć támże w ziemię podchodźiſto. Pátrzayże żeby Sowki tám ptak nie widźiał przy krzu/ śiedząc ná krzu/ ábo też y ná drążku/ tedyć muśi ná potrzaſk chcieli Sowkę widźieć/ bo gdy też tám z onego krza dáleko/ tedy też przyidźie do potrzaſku/ gdy ſię Sowká ruſzy/ ábo też ty ptaſzká będźieß drażnił/ á ſam tyłem maß śiedźieć do krzá w ſzáterku/ to dla tego żeć do potrzaſku ſnadno. A gdy widźiß że ptacy ſą wielcy/ tedy ná ten czás ptaſzkow máłych nie bierz/ bo wielkie rozpłoſzyß.

Gdy ná Jemiołuchy maß śiedźieć/ pátrzayże rumu wielkiego/ bo ná tego ptaká trzebá wielkiego rumu.

Ná Soykę gdy poydźieß w Jeśieni/ tedy weźmi z ſobą towárzyſzá tákże z ſzáterkiem y z potrzaſkiem/ ktory będźie śiedźiał náprzećiwko tobie/ á będźie drażnił ptaki. Gdy ná dobrym loćie śiedźieß/ możeß zá ſobą z koláſą kázáć przyiecháć/ bo to ptak ieſt bárzo połowny/ bo ich doſtánieß gdźie w dobrych mieyſcách ná dwá potrzaſki/ kilká kop zá dźień.

Potrzaſk máły iákim nárzędem ma być.

DAy ſobie táſarzowi udźiáłáć láſkowány/ ktorych láſkow ma być w nim cztery/ ábo pul pięrá/ ná końcu maſz kluć iáko ná dłoni/ y nitámi ziąć. Rulę tákże przybić nitem/ á tá kulá ma być iáko ná pułtory dłoni wzdłuß/ á ma tey záwrębić iáko ná trzy pálce/ ták coby miażßy pálec podßedł. V przedniego końcá maß go urznąć ná ukoś/ to dla tego kiedy rowny/ tedy ſię ná nim ptacy wießáia/ to ieſt ná końcu. Dźiury maß uczynić iedne ná trzy pálce od końcá/ á dwie niżey/ w przednich wezełki záwiązáć napierwey/ z drugiey ſtrony ßnurek dłużßy przewlec przez tę niżßą dźiurę/ á tám záłoż háwikę ábo koleczko ná przedni ßnurek/ á v tego kołká uwiąż ßnurek/ ktory idźie áż do końcá potrzaſku. v końcá uwiąż rzemyk co ná pálec będźieß zákłádał zárożon/ á wielkim pálcem maß dźierżeć zá koniec. Gdy ptaká będźieß brał, we śrzodek

máſz werknąć ábo płowu kaſek/ ábo drewienko płáſkie/ to dla tego żeby ſię potrząſk rozſzerzał/ gdy ná máłe ptáſzki tedy węższey/ á gdy ná Soyki/ ná Koſy/ ná Drozdy/ tedy potrzebá troſzkę ſzerzey.

Potrząſk wielki iákim narzędem ma być.

ROzedrzyj ſobie drewna dębowe proſte/ mocne/ ná łokćiu ábo ná dwu/ á ſámo drewno ma być ná pięći łokći/ tym ſpoſobem żeie máſz wtykáć w ziemię w budźie/ á potrząſk ma być tákim narzędem iákoś wyżſzey o máłym potrząſku ſłyſzał. A tám máſz ſobie budę vczynić yelia/ kędyby ptakow więcey było/ to ieſt Koſow/ Drozdow: ále to oſtátnie myśliſtwo/ bo to ták ná ten czas ptakow doſtawano/ kiedy inák ſzemi fortelámi nie vmiano.

Lep iákim ſpoſobem máſz vrobić.

NAprzod idź do láſá náſiecz ſobie iemioły klonowey ábo brzozowey/ bo tá nalepſza/ á co námłodſzych koczanow/ náśieczże drobno w ſtępę/ náley wody/ tłuczże ták długo áż káżdy koczan będźie goły: bo im dłużey tłuczeſz tym lepſzy lep będźie/ y więcey go: á gdy ſię iuż ogoli káżdy koczan/ że ſię iuż lep powlecze/ zgromádź ij ſię/ tedy wybierz/ idź do wody wypłocz ná rzeſzaćie/ á tám ći ſię lep zgromádźi dobrze/ plugáſtwo precz odeydźie/ wytrząśnieſz iáko z przadźioná: á gdy go wypłoczeſz co nalepiey/ tedy go obwin ná gładka láſkę ná ták miąższa iáko pálec máły/ potym o bwinnićia mocno dużo/ y zemkni z tego wſzytkiego/ tedy nić zoſtániey z ośćiámi ná láſce/ á tego czyń ták długo áż ſię nie będźie wywiezowáło bo im go nalepiey wywiąże/ tym będźie lepſzy. A wſzákże od niewolcy lędá iemiołá ſię zeydźie: Soſnowy też nie nagorſzy ná mroz. A gdy go vczyniſz/ wſtaw go ná piec ná noc ábo ná dwie/ to dla tego żeby był lepſzy.

Z lepem á z Sowką iáko máſz ptakow doſtáwáć.

NAprzod miey Száterek tákim narzędem iáko wyżſzey

http://rcin.org.pl

náukę masz: ſtárk masz mieć ná sześci ábo ná siedmi łokiet/ á wtym ſtárku masz náwiercieć dziurek kilkánaście/ to ieſt pa-rámi/ coby było noszká ná dobrey dłoni/ á drudzy miewáią rzepniki/ ále nic potym/ dobrze noszki wtykáć y wſam drążek y masz náwinąć lepu/ y masz ták ztym chodźić po láſu: á gdy ptaki naydźiesz pátrzay rumu gdźieby było goło trochę/ á gdźieby nie nálazł/ tedy przetni á tám wetkni drążek ná wey śrzodku z lepem/ á pod onym ſtárkiem to ieſt pod lepē miey łaszczkę/ á ná niey krzyżyk co Sowkę poſadźisz: á tám masz iey ruszáć sznurkiem żeby ſię ruchálá/ żeby tym więcey ptá-kow przybiegáło. ále to ieſt bárzo trudne Myslistwo: ále z potrząſkiem lepsze y pożytecznieysze/ bo mu nie wádzi żadna rzecz/ iedno tylko żeby iágody áby orzechy nie zászkodziły.

Z lepem ná obćiętym drzewie iáko máß doſtáwáć ptakow.

NAprzod miey lep rozpuszczony w korbanie wiákim/ w ktorym masz maczáć noszki y obetni drzewo tám gdźieby było mieyſce dobre/ náczyń kárbikow w onych gáłęźiách obćiętych w ktore kárbiki masz wtykáć noszki z lepem/ z ktorymi noszkámi gdy ná niey ptak pádnie/ tedy ſpádnie z nią ná źiemię/ masz obetknąć wkoło śiateczkámi/ táko by oſtrzydłkiem dlatego żećby oni ptacy nie rozłáźili ſię/ gdy będą ſpádáć z drzewá z noszkámi ná źiemię. Wáby masz mieć rozmáite ktore masz rozwieszáć iáko y około inszych lepow.

Trzćionek.

Trzćionek wielki wodny żeleźiſtego á białego piorá.

Trzćionek máły białego piorá.

Trzćionek śiwego piorá.

Od mieszkánia to mu imię dano/
Wetrzćinie mieszka/ Trzćionkiem go názwano.
Jeſt száry ptak/ ácz tám máło śpiewa/
Przed ſię ſłuchácze ſwoie też on miewa.

TRzćionkow doſtániesz śidełkiem/ orząc kędy przy błoćie

http://rcin.org.pl

ábo przy iákichkolwiek wodách/ kiedy by były dostániesz ich bárzo wiele. Dostániesz ich też y ná piecach ponożem.

Trznadl.

Trznadl szárego á żołtego piorá

Ptak iest polny/ kiedy śnieg vpádnie
Wnet do obory do brogá przypádnie/
Tám sobie z drugimi szuka żywnośći/
Nie boiac sie ludzkiey okrutnośći.

Trznadlow dostániesz polámi krzowynny podgáynymi/ dostániesz ich też y w gumnie rozmáita śiećią y śidelkámi.

Wroná.

Wroná czarnego a śiwego piorá.

Tá známi mieszka/ y pełno iey wszedy/
Domy/ stodoly/ náwiedza y grzędy.
Kiedy ná deszcz po brzegách sie błaka/
Rmierzienie sámá z soba kraka.

Wron iákim sposobem masz dostáwáć.

NAprzod weżmi śieć polną ze wszytkimi przypráwámi y Sowę masz mieć wielką Puhaczá/ idź w pole gdy obaczysz pogodę dobrą/ to iest śnieg/ pátrzay gdźieby wron więcey było/ gdźieby wieś iáka wielka ábo miásteczko/ to ich tám więcey bywa: á tám postaw śieć przez kilká stay od weśi ábo od miástá/ y posyp owsá. Sowę masz vwiązáć w tyle śieći ku klobie trochę/ á gdyby nie miał Sowy/ tedy weźmi kotkę ábo dwie/ ábo też sobie Sowy mnieyszey dostań/ ále iey nie długo będźiesz miał/ boć ia Wrony zábiiąy oskubią. Spytasz mię co mi po nich: zey dać sie Rarogom/ Sokołom/ y Jástrząbom. Dostániesz iey też kobcem/ y zrusznice ią zabiiesz. Tákimże sposobem dostániesz Gáwronow y Ráwek: y ná Wiosnę gdy śnieg zginie/ kiedy ptak przybieży/ á bo też y źimie kiedy ich co zostánie.

http://rcin.org.pl

Wywielgá.

Wywielgá ſárego żołtego á zielonego y białego piorá.

Piękny to ptak/ w leśie przemießkiwa/
W kráiách pięknych głośno pokrzykiwa.
Lecz go trudno łowić y też chowáć/
Náßánćuką możeß go ſkoßtowáć.

Wywielgi doſtánieß ná potrząſk y ná lep: ále ináczey nie wiem iák oby iey doſtał/ okrom z rußnice.

Wągłow morągowátego piorá.

Wągłowia tákże potrząſkiem lepem máło.

Wrobl.

Wrobl browárny ſárego piorá.
Wrobl leśny ſárego á czerwonego piorá.
Wrobl trzćinny ſárego piorá.
Wrobl drugi trzćinny ſárego á popieláſtego piorá.

To práwie domowy/ ále ßkodnik wielki/
Nienayżrzy go przeto człowiek wßelki.
Niemoc dźiwnaná Mieśiace miewa.
Nie trzebá piſáć/ káżdy wie iák śpiewa.

Wroblow iákim ſpoſobem maß doſtáwáć.

NAprzod gdy owo przede żniwy/ pátrzay gdźieby były ſtádá wroblow/ á tám pſtroż gumience kędykolwiek przy drzewie iákim/ ábo teży przy płocie/ ſypże im ledá zboże rákże ie znęćiß/ á tám poſtaw śieć iákąkolwiek/ bądź ręczną/ bądź pole/ bądź táynik/ ábo pomek/ bo to wßytko iedno/ á tám ich doſtánieß ſnádnie/ tákże też y w gumniech. Doſtánieß ich też y potrząſkiem.

V wody iákich maß ptáßkow doſtáwáć.

NAprzod gdy chceß wielkich ptákow doſtáwáć/ to ieſt Grzywaczy/ Gołębi/ Krukawek/ y inßych ptákow/ pátrzay gdźieby przy polu bywáło iáká trochá wody/ coby przeſychálá/ á tám narządz ſobie budę dobrą gęſtą/ źieloną: ieſliże by co więcey wody było niżby twoiá śieć zákryłá/ tedy przyſtoń co nalepiey chroſtem/ żeby iey nic nie widáć/ ábo też

http://rcin.org.pl

ſpuść vkopawſzy doł/ á tám będźieſz doſtawał ptakow. Tákimże też ſpoſobem/ y w leśiech geſtych/ gdźieby wody nie było. Gdźiećby wody iuż niedoſtawáło/ wkopay nieckę ábo donicę wielką/ á tám wodę miey náka(ż)dy dźien/ ták żećby ſię ptak nie otráćił. A táynik do tego myśliſtwá nalepſzy niż iá kaśieć. A tam doſtánieſz rozmáitych ptakow/ iedno budę trzebá mieć bárzo geſtay ſkromnie w niey śiedźieć.

Włoczkiem ptakow doſtáwáć w dźiurách ábo w bárćiách. Miey śiatkę iáko káſzerz własnie podługowátą á tám przypraw ią na długie tykło/ á gdy rozumieſz gdźieby ptak był iákikolwiek/ bądź Wiewiorká/ bądź Gołąb/ bądź iákikolwiek ptak/ tedy przyłoż do dźiury/ y chroſtay w drzewo/ á on wypádnie w śiatkę.

Żorawi/ Liſow iáko maſz dostawáć.

OBácz gdźieby naczęśćiey páſy wáli/ á tám poſyp rász y kilká/ á zá wtorych rázem budę vczyn. A gdy ſię wpáſą/ tedy maſz śieć poſtáwić/ á ináczeyby ich nie doſtał iedno zá budą.

Zołná.

Zołná czarnego piorá
Zołná ſzarego piorá.

Pſzczoły pſuie/ iezyk puſzcza w dźienia
Kiedy źimá/ bo wielki mámienia.
Ony nań lgną/ á oná wymyka/
Y co nálgnie w gárdło ſwoie myka.

Zołny doſtánieſz potrzaſkiem/ iákos wyżſzey ſłyſzał/ y inſzemi przyprawámi/ to ieſt lepem/ włoczkiem/ ále máło okrom potrząſku.

Zięba.

Zięba ſzarego á czerwonego piorá.

Borowy/ leśny y polny ptak Ziębá/
Opiſowáć wiele go nie trzebá:
Bo znáiomy ieſt prawie káżdemu/
Przedſię go łowić/ możeſz wierzyć temu.

http://rcin.org.pl

Ziąb dosyć dostánieß tákiemi sposoby iáko wyższey náukę maß/ to iest połámi rozmáitemi.

Zaſkornik.

Zaſkornik popieláſtego ßárego á czerwonego piorá.

Iż iest namnieyßy przeto też ostátni/
Zaſtorniczek/ ále iest tylko letni/
Zimie go niemáß/ ná nim nie vtyieß/
Choć go łátwie kiedy chceß zábiieß.
Zaſkorniká dostánieß lepem/ potrząſkiem máło.

Autor Czytelnikowi.

NJe dźiwuy się Czytelniku miły/
Iż w tych kśiążkách są częste omyły/
Prostość moiá iest przyczyną tego/
Iż iá nie vmiem pismá żadnego/
Bych mogł ostro co iest źle wybaczyć/
Złe od dobrego rzecznie wyłączyć.
Lecz iżem swoy wiek ná tym práwie ſtráwił/
Y Myślistwem się vſtáwicznie báwił/
Chćiałem to podáć do reku do ludźi
Com też vmiał/ wßák nikt nie zmudźi
Czásu prozno kto czyta te ſpráwy/
To są záwße vczćiwych zabáwy.
Niechże tedy życzliwość miłuie
Ktory Polak/ á niech nie ßácuie
Mnie Szláchćicá Polskiego z prostośći:
Bom nie vczynił tego z hárdośći/
Ale miłość k memu narodowi
Wytłoczyłá to: y dość będę zdrowy/
Gdy chęć odniosę zá tę máłą prácą/
Czemu nie wątpię gdy dobrze obaczą.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Biblioteka Muzeum i Inst. Zoologii PAN
K.812
1000000000023